

Zaaknummer : 01090802
Ons Kenmerk : ODH1297101
Datum : 26-03-2025

Beschikking

Wet natuurbescherming - Soortenbescherming

Onderwerp

Op 15 december 2023 hebben wij een aanvraag om ontheffing geregistreerd als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, artikel 3.8, eerste lid, artikel 3.9, eerste lid, en artikel 3.10, tweede lid, in samenhang met artikel 3.8, van de Wet natuurbescherming. De aanvraag betreft een gebiedsgerichte ontheffing op basis van een soortenmanagementplan (hierna: SMP) voor diverse werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen die zich kunnen voordoen in het erfpachtgebied van aanvrager gelegen binnen het Havenindustriële complex (hierna: HIC) en zijn opgenomen in het SMP. De gebiedsgerichte ontheffing is namens het Havenbedrijf Rotterdam N.V. aangevraagd en staat bekend als het SMP Havenbedrijf Rotterdam. De aangevraagde ontheffing betreft een voortzetting van de gebiedsgerichte aanpak die ten grondslag ligt aan een eerder door het toenmalige bevoegde gezag Dienst Regelingen verleende gebiedsgerichte ontheffing volgens welke methodiek al meer dan tien jaar wordt gewerkt en die door de tijd heen is geactualiseerd. De locatie, het SMP-gebied waarvoor de ontheffing is aangevraagd, betreffen de terreinen gelegen in het erfpachtgebied van het Havenbedrijf Rotterdam binnen het HIC zoals vermeld in hoofdstuk 2, figuur 2 van het SMP (zie ook appendix I). Het erfpachtgebied bevindt zich in de gemeenten Rotterdam, Albrandswaard, Dordrecht en Alblasserdam.

De ontheffing wordt aangevraagd voor het overtreden van de hieronder opgenomen verbodsbepalingen en beschermde soorten:

- artikel 3.1, tweede lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen van de buizerd (*Buteo buteo*), de sperwer (*Accipiter nisus*), de havik (*Accipiter gentilis*), de boomvalk (*Falco subbuteo*), de ransuil (*Asio otus*), de roek (*Corvus frugilegus*) en de slechtvalk (*Falco peregrinus*);
- artikel 3.1, vierde lid in samenhang met het vijfde lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk storen waarbij sprake is van wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van de buizerd (*Buteo buteo*), de sperwer (*Accipiter nisus*), de havik (*Accipiter gentilis*), de boomvalk (*Falco subbuteo*), de ransuil (*Asio otus*), de roek (*Corvus frugilegus*) en de slechtvalk (*Falco peregrinus*);
- artikel 3.5, eerste lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk vangen en doden van de zandhagedis (*Lacerta agilis*) en de rugstreeppad (*Epidalea calamita*);
- artikel 3.5, tweede lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk verstoren van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de zandhagedis (*Lacerta agilis*) en de rugstreeppad (*Epidalea calamita*);
- artikel 3.5, derde lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk vernielen of rapen van eisnoeren van de rugstreeppad (*Epidalea calamita*);

- artikel 3.5, vierde lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de zandhagedis (*Lacerta agilis*) en de rugstreepad (*Epidalea calamita*);
- artikel 3.5, vijfde lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft opzettelijk onwortelen of vernielen van groeiplaatsen van de groenknolorchis (*Liparis loeselii*);
- artikel 3.6, tweede lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het anders dan voor verkoop onder zich hebben en vervoeren van de groenknolorchis (*Liparis loeselii*), de zandhagedis (*Lacerta agilis*) en de rugstreepad (*Epidalea calamita*);
- artikel 3.9, eerste lid, van de Wet natuurbescherming, voor wat betreft het vangen van de rugstreepad (*Epidalea calamita*) en de zandhagedis (*Lacerta agilis*) door gebruikmaking van niet-selectieve middelen die de plaatselijke verdwijning of ernstige verstoring van de rust van de populaties van deze soorten tot gevolg kunnen hebben;
- artikel 3.10, eerste lid, aanhef en onder c, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het in het natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk onwortelen of vernielen van de schubvaren (*Asplenium ceterach*), de blaasvaren (*Cystopteris fragilis*), de smalle raai (*Galeopsis angustifolia*) en het glad biggenkruid (*Hypochaeris glabra*).

De ontheffing wordt aangevraagd voor een periode van tien jaar vanaf 1 april 2025 tot 1 april 2035.

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Op grond van het overgangsrecht in de Aanvullingswet natuur Omgevingswet is de Wet natuurbescherming nog van toepassing op deze aanvraag.

Besluit

Wij besluiten:

- I. de aangevraagde ontheffing op basis van een SMP te **verlenen** aan het Havenbedrijf Rotterdam N.V.;
- II. op grond van artikel 3.25, eerste lid, van de Wet natuurbescherming de vangemmer als niet-selectief vangmiddel aan te wijzen voor de rugstreepad en de zandhagedis;
- III. dat de in het vervolg van dit besluit opgenomen voorschriften onderdeel uitmaken van deze ontheffing;
- IV. dat de documenten opgenomen onder het kopje 'Relevante documenten' in het vervolg van deze beschikking, onderdeel uitmaken van deze ontheffing;
- V. dat deze ontheffing in werking treedt op 1 april 2025 en geldig is tot 1 april 2035.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
namens dezen,

ing. L. Hopman
Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Appendices:

- I. Begrenzing SMP gebied
- II. Beschrijvingen uitgevoerde soortgerichte onderzoeken

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze ontwerpbeschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

Algemene voorschriften

- 1 Het Havenbedrijf Rotterdam (hierna: ontheffinghouder) dient de planning van de werkzaamheden die zij onder het SMP gaat uitvoeren tweemaal per jaar bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (hierna: OZHZ) aan te leveren. Vóór 1 december dient de planning van de projecten, gepland gedurende het eerste en tweede kwartaal van het jaar daarop, aangeleverd te worden. Vóór 1 juni dient de planning van de projecten, gepland gedurende het derde en vierde kwartaal van hetzelfde jaar, aangeleverd te worden. Dit met uitzondering van de eerste planning na verlening van deze ontheffing. Hiervoor geldt dat deze zo spoedig mogelijk en tenminste vijf werkdagen voor aanvang van de werkzaamheden, dient te worden aangeleverd bij de OZHZ (zie voorschrift 2).
- 2 De volgende meldingen dienen te worden ingediend voor de projecten die uitgevoerd gaan worden onder het SMP:

Startmelding

Minimaal vijf werkdagen voor de aanvang van de werkzaamheden van een project, waaronder ook het uitvoeren van maatregelen wordt verstaan, dient een startmelding te worden ingediend, waarbij de volgende documenten met betrekking tot het project aangeleverd dienen te worden:

- a een overzicht van de aanwezige soorten, de specifieke leefgebieden/het habitat, de functies en verblijfplaatsen binnen en in de directe omgeving van het uit te voeren project;
- b een uiteenzetting welke werkzaamheden onder het SMP en deze ontheffing vallen en welke werkzaamheden onder de gedragscode¹ uitgevoerd zullen worden;
- c een overzicht van de aanwezige beschikbare alternatieve verblijfplaatsen voor de betreffende soorten en functies;
- d de ecologische werkprotocollen die toegepast worden met eventuele uitwerking van het maatwerk;
- e het bijgewerkte ecologische logboek met reeds uitgevoerde maatregelen;
- f een overzicht van contactpersonen;
- g een totaaloverzicht van de planning van het project.

Eindmelding

Minimaal vijf werkdagen voor het einde van de werkzaamheden van het project dient een eindmelding met de volgende documenten en informatie aangeleverd te worden:

- a het bijgewerkte ecologische logboek, inclusief verslaglegging en bijbehorend fotomateriaal van de uitgevoerde maatregelen;
- b indien uitgevoerde maatregelen vanaf de buitenzijde niet (goed) zichtbaar zijn: ondersteunend fotomateriaal van uitgevoerde maatregelen;
- c de exacte locaties en definitieve afmetingen van mitigerende en compenserende voorzieningen.

Voorgaande meldingen dienen gericht te worden aan de Unit Groen Bodem en Opsporing van de OZHZ, Postbus 550, 3300 AN te Dordrecht, telefoonnummer 078-7708585, e-mail: toezichtnatuur@ozhz.nl onder vermelding van 'SMP Havenbedrijf Rotterdam'. De meldingen mogen schriftelijk of digitaal worden gedaan.

¹ Gedragscode soortenbescherming Havenbedrijven, Rapportnummer 500. Bureau Stadsnatuur, Rotterdam. Zie: <https://www.rvo.nl/sites/default/files/2024-12/Gedragscode-soortenbescherming-havenbedrijven.pdf>.
ODH1297101

- 3 De ontheffinghouder is verplicht om, met inachtneming van de voorschriften, de werkzaamheden en maatregelen uit te voeren zoals beschreven in het rapport 'Soortenmanagementplan Havenbedrijf Rotterdam 2025-2035' met referentie bSR-rapport 471 van november 2024 en conform de aanvullende informatie zoals vermeld in het overzicht van documenten onder het kopje 'Relevante documenten'. Bovendien is ontheffinghouder ervoor verantwoordelijk dat degenen die betrokken zijn bij uitvoering van werkzaamheden onder deze ontheffing aantoonbaar op de hoogte zijn van de voorschriften opgenomen in deze ontheffing en de maatregelen en dat zij deze ook naleven.
- 4 Voordat de werkzaamheden en maatregelen uitgevoerd mogen worden, wordt voor het project eerst een Ecologisch Plan van Aanpak (hierna: EPvA) opgesteld aan de hand van de ecologisch werkprotocollen uit het SMP die van toepassing zijn. De volgende aspecten dienen te zijn opgenomen in het EPvA:
 - a een afschrift van deze ontheffing;
 - b een aanduiding van de locatie waar de werkzaamheden gaan plaatsvinden binnen het SMP-gebied;
 - c de uit te voeren werkzaamheden;
 - d de periode waarin de werkzaamheden uitgevoerd worden;
 - e welke ecologische werkprotocollen uit het SMP van toepassing zijn;
 - f een ecologische onderbouwing van de toe te passen werkwijze door de ecologisch deskundige (voorschrift 6), indien werkzaamheden uitgevoerd worden waarbij de maatregelen opgenomen in de ecologische werkprotocollen onverhoopt niet met elkaar overeenkomen. Dit dient in het EPvA te worden toegelicht, waarbij de aanwezige soorten en functies en de kwetsbaarheid van deze soorten en functies voor de lokale populatie altijd leidend zijn;
 - g de mitigerende en compenserende maatregelen;
 - h de momenten waarop ecologische begeleiding ingeschakeld wordt; en
 - i het logboek van de ecologische begeleiding dat door de ecologisch deskundige wordt bijgehouden. In het logboek zijn minimaal benoemd en/of bijgehouden: locatie project, verantwoordelijkheden, begeleidende ecooloog, contactpersonen, betreffende soorten, uitgevoerde maatregelen en controles, en vrijgave werkzaamheden.
- 5 Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden, waaronder maatregelen worden verstaan, dient het EPvA (voorschrift 4) digitaal of schriftelijk op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
- 6 De werkzaamheden en maatregelen dienen ecologisch begeleid te worden door een deskundige² op het gebied van de beschermde soorten waarop de begeleiding ziet.
- 7 De mitigerende en compenserende maatregelen dienen, met inachtneming van de voorschriften verbonden aan deze ontheffing, uitgevoerd te worden zoals opgenomen in het 'Soortenmanagementplan Havenbedrijf Rotterdam 2025-2035' met referentie bSR-rapport 471 van oktober 2024, de bijbehorende ecologische werkprotocollen en bijlagen behorende bij het SMP.

² Een ecologisch deskundige is iemand die ecologisch advies geeft en/of werkzaamheden begeleidt op het gebied van leefgebieden en (beschermde) soorten. De deskundige heeft schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis, voortkomend uit of vergelijkbaar met een afgeronde mbo-, hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt Nederlandse ecologie. De deskundige heeft voldoende kennis en jarenlange ervaring om ecologisch onderzoek uit te kunnen voeren en advies te kunnen geven.

De deskundige:

- (her)kent de functionaliteit van leefgebieden van (beschermde) soorten;
- heeft kennis van de algemeen erkende onderzoeks- en monitoringsmethoden;
- kan resultaten onderbouwd rapporteren en ecologische werkprotocollen uitwerken;
- kan anticiperen op en heeft voortschrijdend inzicht in het uitvoeren van ecologisch werk in de praktijk;
- kan specifieke ecologische maatregelen toepassen en begeleiden;
- kan aanvragen gericht op soortenbescherming opstellen of daarbij ondersteunen;
- zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van soortenbescherming en is werkzaam of aangesloten bij (een) Nederlandse natuurorganisatie(s), (semi)overheidsinstanties of een (ecologisch) adviesbureau dat bij voorkeur is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

- 8 Deze ontheffing geldt alleen voor de volgende beschermde soorten: de buizerd, de sperwer, de havik, de boomvalk, de ransuil, de roek, de slechtvalk, de rugstreepad, de zandhagedis, de groenknolorchis, de schubvaren, de blaasvaren, de smalle raai en het glad biggenkruid.
- 9 Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen zoals opgenomen in de aanvraag, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
- 10 Indien een of meerdere in voorschrift 7 genoemde maatregelen onverhoopt niet uitvoerbaar zijn, dienen hiervoor minimaal gelijkwaardige maatregelen voor wat betreft de functionaliteit en effectiviteit voor de betreffende soorten te worden getroffen.
- 11 Tijdig, minimaal drie maanden voordat de in voorschrift 10 bedoelde maatregelen worden uitgevoerd, dienen deze maatregelen ter goedkeuring aan de OZHZ te worden voorgelegd (zie voorschrift 2). Bij calamiteiten en onvoorziene omstandigheden wordt altijd direct contact opgenomen met de OZHZ.

Specifieke voorschriften

- 12 Bij kapwerkzaamheden of het verharden van onverharde terreinen, waarbij sprake zal zijn van overtreding(en) van artikel 3.1 en/of artikel 3.5 van de Wnb, moet voorafgaand aan deze werkzaamheden een ecologische onderbouwing aangeleverd worden bij de OZHZ. In deze onderbouwing moet worden aangetoond dat de (kap)werkzaamheden en/of activiteiten op een zodanige manier uitgevoerd worden dat op lange termijn geen sprake is van de (kwalitatieve) afname van het essentiële leefgebied van de aanwezige populaties beschermde soorten. Deze onderbouwing dient te worden opgesteld door een ecologisch deskundige (voorschrift 6) en opgenomen te worden in het EPvA (voorschrift 4). Uitgevoerde kapwerkzaamheden en verharding van bermen, taluds en glooiingen worden op kaart vastgelegd en maken onderdeel uit van de uit te voeren monitoring (voorschrift 18).
- 13 De voorzieningen die getroffen worden om werkgebieden ontoegankelijk te maken en te houden voor de rugstreepad en/of de zandhagedis dienen zodanig beheerd te worden dat ze hun functie te allen tijde kunnen vervullen. Omgewaaide, omvergereden of om andere redenen niet functionerende schermen dienen zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk binnen 24 uur, te worden hersteld. Van het voorgaande wordt door de ecologisch deskundige verslag gedaan in het ecologisch logboek (voorschrift 4, sub i).
- 14 In gebieden waar aanwezigheid van de rugstreepad niet uitgesloten is, dienen in het voortplantingsseizoen van de rugstreepad, ontstane plassen, met water volgelopen wielsporen of greppels zo snel mogelijk te worden gecontroleerd op activiteit van de rugstreepad (aanwezigheid van eisnoeren en larven, imago's). Bij aanwezigheid van individuen, eisnoeren, larven en/of imago's dienen deze gevangen en verplaatsen te worden naar een geschikte locatie buiten de invloedssfeer van werkzaamheden. De ontstane plassen, met water volgelopen wielsporen of greppels dienen daarna direct te worden gedempt. Van het voorgaande wordt door de ecologisch deskundige verslag gedaan in het ecologisch logboek (voorschrift 4, sub i).
- 15 Het vangen van de zandhagedis door middel van stropvangst of een andere selectieve methode zoals die in het SMP beschreven staan moet gebeuren door iemand die vaardig is en aantoonbaar ervaring heeft met deze vangmethodes (zie voorschrift 6).

- 16 Als bij werkzaamheden vanwege onvoorziene situaties afgeweken moet worden van het EPvA, wordt te allen tijde en zo spoedig mogelijk een ecologisch deskundige (voorschrift 6) betrokken. De ecologisch deskundige beslist in dit geval welke werkwijze en/of vervolgactie het meest geschikt is voor de betreffende situatie. Hierbij zijn de aanwezige soorten en functies en de kwetsbaarheid van deze soorten en functies voor de lokale populatie altijd leidend. In deze situaties wordt altijd overleg gevoerd met de OZHZ. Indien de OZHZ aanvullende maatregelen nodig acht, dienen deze toegepast te worden. Van het voorgaande wordt door de ecologisch deskundige verslag gedaan in het ecologisch logboek (voorschrift 4, sub i).
- 17 Als werkzaamheden in geval van onvoorziene situaties als bedoeld in voorschrift 16, niet uitgesteld kunnen worden tot buiten de voortplantingsperiode van de rugstreeppad, dient voordat de werkzaamheden aanvangen onder begeleiding van de ecologisch deskundige (voorschrift 6) gezocht te worden naar eisnoeren en larven en imago's. Tevens dient 's avonds en/of 's nachts gezocht te worden naar volwassen exemplaren. Bij het aantreffen van soorten moeten deze verplaatst worden naar geschikt leefgebied in de directe omgeving, buiten de invloedssfeer van werkzaamheden. Wanneer dit niet mogelijk is, of het risico op herkolonisatie van het werkterrein te groot is (in geval van imago's), dan mogen zij verplaatst worden naar een van de mitigatielocaties op de Maasvlakte. Dit is ter beoordeling aan de ecologisch deskundige. Herkolonisatie van het aan te tasten voortplantingswater dient te worden voorkomen. De ecologisch deskundige dient van het voorgaande verslag te doen in het ecologisch logboek (voorschrift 4 sub i).
- 18 Aan deze ontheffing is een monitoringsverplichting verbonden. Voor de monitoring gelden de volgende voorwaarden:
- de monitoring dient uitgevoerd te worden zoals beschreven in hoofdstuk 6 van het SMP Havenbedrijf Rotterdam. Zie ook appendix II van deze ontheffing;
 - indien toepassing is gegeven aan voorschrift 12, dan dienen de effecten van deze kapwerkzaamheden en/of verharding van onverharde terreinen, voor de betrokken beschermde soorten en functies meegenomen te worden in de jaarlijkse monitoring;
 - de monitoring dient uitgevoerd te worden door een ecologisch deskundige (voorschrift 6);
 - per monitoringsjaar wordt een notitie opgesteld met daarin de monitoringsresultaten van het uitgevoerde onderzoek;
 - in de notitie (sub d) dient ook aangegeven te worden of bijsturing of aanpassing van het SMP op basis van de monitoringsresultaten nodig is. Wanneer de monitoringsresultaten hiertoe aanleiding geven, wordt in de notitie tevens een voorstel gedaan voor aanvullende maatregelen die ter goedkeuring worden voorgelegd aan de OZHZ;
 - de monitoringsnotitie wordt per monitoringsjaar vóór 1 maart van het opvolgende jaar aan de OZHZ gestuurd;
 - indien de monitoringsresultaten hiertoe aanleiding geven, kunnen door de OZHZ aanvullende maatregelen worden opgelegd; en
 - aanvullende maatregelen, zoals bedoeld in sub e en g, dienen vanaf het moment van toepassing ook meegenomen te worden in de jaarlijkse monitoring.

AANWIJZINGEN VOOR GEBRUIK

- Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. In artikel 11.27 van het Besluit activiteiten leefomgeving is een specifieke zorgplicht opgenomen, die geldt voor alle van nature in het wild levende planten en dieren en hun leefgebieden. Gelet op deze specifieke zorgplicht dient inzicht verkregen te worden met betrekking tot de aanwezigheid van soorten op de locatie van de activiteit. Hierbij geldt dat objectief vastgesteld moet worden of soorten negatieve gevolgen ondervinden van de voorgenomen activiteiten. Indien noodzakelijk moeten maatregelen getroffen worden om negatieve gevolgen zoveel als redelijkerwijs verwacht kan worden te voorkomen. Indien negatieve gevolgen redelijkerwijs niet te voorkomen zijn, dient de activiteit gestaakt te worden. In het kader van de specifieke zorgplicht dient onder meer rekening gehouden te worden met broedgevallen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.
- Dit besluit is alleen van toepassing op de beschermde soorten, verbodsbepalingen en handelingen zoals opgenomen in de aanvraag. Indien blijkt dat de werkzaamheden zullen leiden tot overtreding van andere verbodsbepalingen en/of er sprake zal zijn van niet eerder voorziene effecten op andere beschermde soorten dan waarop deze beschikking van toepassing is, dienen de werkzaamheden gestaakt te worden en direct contact te worden opgenomen met de OZHZ en hiervoor een aanvullende omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit te worden aangevraagd bij de ODH.
- Ook dient u rekening te houden met het onverwijld melden van een ongewoon voorval als bedoeld in artikel 11.34 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Dit geldt als er tijdens de uitvoering van flora- en fauna-activiteiten een gebeurtenis plaatsvindt die direct gevolgen heeft voor de natuur. In dat geval dient u direct contact op te nemen met de OZHZ.
- De ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder, partijen waar de ontheffinghouder de ontheffing naar doorschrijft of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder blijft daarmee verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
- Een aanvraag voor verlenging van de geldigheidsduur van deze ontheffing dient in verband met de behandeltermijn en procedure (uniforme openbare voorbereidingsprocedure; 26 weken) tijdig te worden ingediend via het Omgevingsloket. Wij adviseren een jaar voor het aflopen van de termijn hierover contact op te nemen.

OVERWEGINGEN

Aanvraag

Op 15 december 2023 hebben wij een aanvraag om ontheffing geregistreerd als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, artikel 3.8, eerste lid, artikel 3.9, eerste lid, en artikel 3.10, tweede lid, in samenhang met artikel 3.8, van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) voor de beschermde soorten buizerd, sperwer, havik, boomvalk, ransuil, roek, slechtvalk, zandhagedis, rugstreeppad, groenknolorchis, schubvaren, blaasvaren, smalle raai en het glad biggenkruid (hierna: SMP-soorten). De aanvraag is ingediend namens het Havenbedrijf Rotterdam (hierna: HbR). Aan de aanvraag voor een gebiedsgerichte ontheffing ligt een zogenaamd SMP ten grondslag voor diverse werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling die voorkomen in het erfpachtgebied binnen het HIC. De aanvraag betreft de voortzetting van een gebiedsgerichte aanpak die al langere tijd wordt toegepast. Hiervoor heeft Dienst Regelingen als het toenmalig gemandateerd bevoegd gezag een gebiedsgerichte ontheffing verleend voor ruimtelijke ingrepen van 2013 tot 2023. Bij besluit van 19 mei 2017 is het glad biggenkruid toegevoegd aan de gebiedsgerichte ontheffing en de looptijd van de ontheffing is een aantal keren verlengd en heeft een geldigheidsduur tot en met 31 maart 2025. De aangevraagde ontheffing op basis van een SMP zal in de plaats gaan treden van de huidige ontheffing en de ontheffingsperiode is daarom aangevraagd om in te gaan op 1 april 2025 voor de duur van tien jaar tot en met 31 maart 2035.

Relevante documenten

Bij de beoordeling van de aanvraag zijn de volgende documenten gebruikt, die onderdeel uitmaken van deze beschikking:

- Bureau Stadsnatuur. 2024. Soortenmanagementplan Havenbedrijf Rotterdam 2025-2035 - voor de omgang met beschermde flora en fauna in het havengebied, in het kader van ruimtelijke ontwikkeling of inrichting. Rapportnummer 471. Bureau Stadsnatuur, Rotterdam. Inclusief de bijlagen 1 tot en met 3 (ODH1237658): Bijlage 1 – Verspreidingskaarten beschermde soorten, Bijlage 2 – Potentiekaarten leefgebied beschermde soorten, Bijlage 3 – Inhoud formulier logboek;
- Bijlage 4: Bureau Stadsnatuur. 2014. Beschermde en bedreigde soorten Havengebied Rotterdam 2014. bSR-rapport 250. Bureau Stadsnatuur, Rotterdam. (ODH1202614)
- Bijlage 5: Bureau Stadsnatuur 2023, Evaluatie Staat van Instandhouding Buizerd in het Rotterdamse havengebied, bSR-notitie 1751. bSR ecologisch advies, Rotterdam. (ODH1202567)
- Bijlage 6: Bureau Stadsnatuur 2023, Opties maatregelen voor havenbuizerds, bSR-notitie 1751B. bSR ecologisch advies, Rotterdam. (ODH1202565)
- Bijlage 7: Bureau Stadsnatuur, 2007. Mogelijkheden voor de Rugstreeppad in het Havengebied van Rotterdam - een advies. bSR-notitie 84. bSR ecologisch advies, Rotterdam. (ODH1202561)
- Bijlage 8: Bureau Stadsnatuur, 2007. Beheerplan poelen Maasvlakte - onderhoud & monitoring en translocatie Rugstreeppad. bSR-rapport 99. bSR ecologisch advies, Rotterdam. (ODH1202566)
- Bijlage 9: Bureau Stadsnatuur, 2012. Status Ecologische stapsteen Krabbeterrein, bSR-notitie 0798, bSR ecologisch advies, Rotterdam. (ODH1202569)
- Bijlage 10: Bureau Stadsnatuur, 2023. Update beheerplannen HbR Najaar 2023 – Zomer 2024, bSR-rapport 490, bSR ecologisch advies, Rotterdam. (ODH1202570)
- Bijlage 11: Voortgangsrapportage herijkte havenvisie Rotterdam 2022 Editie. (ODH120262)
- Bijlage 12: Desinfectieprotocol RAVON-2, april 2020. (ODH120563)
- Bijlage 13: Overeenkomst gebruikmaking Ontheffing versie 5. (ODH120264)
- Generieke ontheffing Hbr, Dienst Regelingen, 24 december 2013, zaaknummer FF/75C/2013/0027.toek.js (ODH911737);
- Wijzigingsontheffing Hbr, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 19 mei 2017, kenmerk FF/75C/2013/0027A.corres.vv; (ODH918340);
- Wijzigingsontheffing Hbr, ODH, 29 april 2021, kenmerk ODH-2021-00052289; (ODH-2021-00075332D)
- Wijzigingsontheffing Hbr, ODH, 22 december 2023, zaaknummer 01090207; (ODH914997)

- Wijzigingsomgevingsvergunning Hbr, 20 december 2024, ODH 01121466. (ODH1235676)

Procedure

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Op grond van het overgangsrecht in de Aanvullingswet natuur Omgevingswet is de Wnb nog van toepassing op deze procedure. Deze beschikking is voorbereid met toepassing van de uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht.

Door HbR is ook ontheffing aangevraagd voor een aantal gebouwbewonende beschermde soorten voor werkzaamheden aan gebouwen gelegen binnen haar erfpachtgebied in het HIC. Deze aanvraag is in behandeling onder zaaknummer 0122569 en wordt op grond van de Wnb voorbereid met toepassing van de uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht.

Bevoegd gezag

De handeling wordt verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wnb zijn wij bevoegd gezag voor de beoordeling van de aanvraag.

Zienswijzen

De ontwerpbeschikking heeft ter inzage gelegen van 11 februari 2025 tot en met 24 maart 2025. Er zijn geen zienswijzen ingebracht.

Wijziging ten opzichte van ontwerpbeschikking

Ten opzichte van de ontwerpbeschikking zijn er geen wijzigingen aangebracht.

Toetsingskader en grondslag beschikking

De aanvraag is getoetst aan de artikelen 3.1, 3.3, 3.5, 3.6, 3.8, 3.9, 3.10 en 3.25 van de Wnb, de Beleidsregel uitvoering Wnb Zuid-Holland en de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening.

De buizerd, de sperwer, de havik, de slechtvalk, de boomvalk, de ransuil en de roek zijn van nature in Nederland in het wild levende vogels en beschermd op grond van artikel 1 van de Vogelrichtlijn.

Op grond van artikel 3.1, tweede, vierde en vijfde lid, van de Wnb is het verboden:

- nesten of rustplaatsen en eieren van de buizerd, de sperwer, de havik, de slechtvalk, de boomvalk, de ransuil en de roek opzettelijk te vernielen, te beschadigen of weg te nemen (tweede lid); en
- de buizerd, de sperwer, de havik, de slechtvalk, de boomvalk, de ransuil en de roek opzettelijk te storen, waarbij sprake is van wezenlijke invloed op de staat van instandhouding (vierde lid in samenhang met het vijfde lid).

De rugstreepad, de zandhagedis en de groenknolorchis zijn van nature in Nederland in het wild levende soorten genoemd in bijlage IV, onderdeel a en b, bij de Habitatrichtlijn. De rugstreepad en de zandhagedis zijn opgenomen in bijlage II bij het Verdrag van Bern.

Op grond van artikel 3.5, eerste, tweede en vierde lid, van de Wnb is het verboden:

- de rugstreepad en de zandhagedis opzettelijk te vangen en te doden;
- de rugstreepad en de zandhagedis opzettelijk te verstoren;
- eisnoeren en/of eieren van de rugstreepad en de zandhagedis opzettelijk te vernielen of te rapen;
- voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de rugstreepad en de zandhagedis te beschadigen of te vernielen; en

- de groenknolorchis in zijn natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

De blaasvaren, de schubvaren, de smalle raai en het glad biggenkruid zijn van nature in Nederland voorkomende vaatplanten van de soorten genoemd in de Bijlage, behorende bij artikel 3.10 van de Wnb onder Onderdeel B.

Op grond van artikel 3.10, eerste lid, onderdeel c, van de Wnb is het verboden:

- de blaasvaren, de schubvaren, de smalle raai en het glad biggenkruid in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Op grond van artikel 3.3, vierde lid, artikel 3.8, vijfde lid, en artikel 3.10, tweede lid, in samenhang met artikel 3.8, vijfde lid, van de Wnb wordt een ontheffing slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- de ontheffing nodig is omdat één van de belangen genoemd in artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder b, en artikel 3.8, vijfde lid, aanhef en onder b, van de Wnb aan de orde is; met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen zoals genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, de noodzaak voor de ontheffing ook verband kan houden met handelingen als bedoeld in artikel 3.10, tweede lid, onder a tot en met i, van de Wnb;
- de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soorten respectievelijk er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Op grond van artikel 3.6, tweede lid, van de Wnb is het verboden om de rugstreeppad, de zandhagedis en de groenknolorchis, anders dan voor verkoop, onder zich te hebben of te vervoeren.

Op grond van artikel 3.9, eerste lid, van de Wnb is het verboden de rugstreeppad en de zandhagedis te vangen of te doden door gebruikmaking van niet-selectieve middelen die de plaatselijke verdwijning of ernstige verstoring van de rust van de populaties van deze soort tot gevolg kunnen hebben. Gelet op artikel 3.9, tweede lid, van de Wnb kunnen Gedeputeerde Staten ontheffing verlenen van dit verbod. Hierop is artikel 3.8, vijfde lid, van de Wnb van overeenkomstige toepassing.

Op grond van artikel 3.25, eerste lid, van de Wnb dienen bij het verlenen van een ontheffing als bedoeld in artikel 3.8, eerste lid, en artikel 3.9, tweede lid, van de Wnb de middelen te worden aangewezen die voor het vangen van de aldaar bedoelde dieren mogen worden gebruikt.

Beoordeling

Voortzetting beproefde methodiek

Zoals hiervoor aangegeven, betreft de aangevraagde ontheffing op basis van een SMP een voortzetting van een methodiek waarmee gewerkt wordt onder een gebiedsgerichte ontheffing die al meer dan tien jaar wordt toegepast en door de jaren heen verfijnd is. De verlening en verlenging van de geldigheidsduur van de gebiedsgerichte ontheffing was mogelijk doordat er strikte ecologische werkprotocollen zijn opgesteld, afgestemd op de werkzaamheden in het havengebied, en omdat er met een goede monitoring een vinger aan de pols gehouden wordt voor de borging en versterking van de staat van instandhouding van beschermde soorten. De werkwijze heeft zich reeds bewezen als effectief instrument om binnen de gestelde kaders ecologie en economie goed samen te laten gaan in het HIC. Het opgestelde SMP dat ten grondslag ligt aan de huidige ontheffingsaanvraag borduurt hierop voort. De opgedane ervaringen in de afgelopen jaren zijn in het SMP verwerkt.

Doel SMP/gebiedsgerichte aanpak

Het HbR heeft in het SMP het kader aangegeven waarbinnen een duurzaam voortbestaan van de soorten in het Rotterdamse havengebied zo veel als mogelijk is gegarandeerd en waarbij tegelijkertijd de belangen van het havengebied niet geschaad worden. Met het SMP worden risico's weggenomen en tegelijk kansen gegrepen op het gebied van beschermde soorten. In het SMP is per biotoop met bijbehorende beschermde soorten een ecologisch werkprotocol (hierna: EWP) opgenomen. Hierin worden de voorwaarden beschreven waaronder ruimtelijke ingrepen moeten worden uitgevoerd om overtreding van de Wnb zoveel mogelijk te voorkomen en indien dat niet mogelijk is, hoe met mitigerende en compenserende maatregelen negatieve effecten zoveel mogelijk verminderd kunnen worden. Zo is in het SMP opgenomen hoe omgegaan wordt met vogels met jaarrond beschermde nesten, hoe omgegaan wordt met de rugstreeppad en de zandhagedis en beschermde plantensoorten die voorkomen in het SMP-gebied, zonder dat gebiedsontwikkelingen stopgezet hoeven te worden. Het SMP geeft aan hoe de duurzame staat van instandhouding van soorten in het HIC gegarandeerd wordt bij ruimtelijke ingrepen. Het doel van het SMP is dat er op gebiedsniveau gezorgd wordt dat het leefgebied voor soorten er positiever uitkomt, dan wanneer er per project een losse ontheffing aangevraagd zou worden die alleen de ingreep zelf zou mitigeren en/of compenseren. Door deze totaalaanpak wordt dit bewaakt en zijn er afspraken gemaakt over verbeterende en mitigerende maatregelen, het terreinbeheer en de bijbehorende monitoring. Daarnaast worden middels de gebiedsgerichte aanpak soortspecifieke maatregelen genomen, waarbij gericht leefgebied van een aantal van de SMP-soorten wordt verbeterd, een ecologische plus voor de populatie wordt gerealiseerd. Deze maatregelen hebben betrekking op de groenknolorchis, de buizerd, de ransuil, de roek en de rugstreeppad.

Ambitie en lange termijn visie

In het SMP en bijbehorende bijlagen is de ambitie en lange termijn visie die het HbR heeft met het SMP en de aangevraagde ontheffing opgenomen. Het SMP en de periodiek uitgevoerde inventarisaties zoals de Havenscan (Bijlage 4 van het SMP), de broedvogelmonitoring in de haven en het ringonderzoek van meeuwen³, dienen ter bescherming van de in het erfpachtgebied van HbR aanwezige flora en fauna. Het uitgangspunt van het SMP betreft de zogenaamde leefgebiedenbenadering. Directe beschermingsmaatregelen en aanvullende maatregelen worden op gebiedsniveau afgewogen. Dit heeft ten doel het op termijn sterker maken van de lokale populaties van de betreffende soorten.

Hieruit voortvloeiend zijn er activiteiten mogelijk die moeten bijdragen aan de (verbetering van) instandhouding van de ene soort, maar een negatief effect kunnen hebben op individuen van een andere beschermde soort, al dan niet tijdelijk, met mogelijke overtreding van verbodsbepalingen. Daarbij moet gedacht worden aan incidenteel en eenmalig voorkomende gebeurtenissen, zoals de aanleg van een paddenpoel op een leidingstrook waar glad biggenkruid groeit, of het aanleggen van een natuurvriendelijke oever op de plaats waar een enkele beschermde varen groeit. Via het SMP wordt geborgd dat de staat van instandhouding van de beschermde soorten in het havengebied niet verslechtert, en het netto-effect van handelingen niet negatief is.

Soortspecifieke maatregelen waarbij gericht leefgebied van ontheffingsplichtige beschermde soorten worden (en/of reeds zijn) verbeterd (ecologische plussen), hebben betrekking op:

- de groenknolorchis door peilbeheer gericht op verbetering groeiplaatsmilieu in een groter gebied;
- de buizerd, de ransuil en de roek door aanplant van potentiële nestbomen, neststruweel en plaatsing van nestpalen voor de buizerd; en
- de rugstreeppad middels aanleg van voortplantingswateren en landhabitat.

Deze maatregelen worden in het SMP nader toegelicht (zie bijlagen 5 tot en met 10 van het SMP).

³ Buijs 2024, Van Lierop *et al.* 2023.
ODH1297101

Behalve activiteiten die direct voortvloeien uit het SMP, heeft HbR de ambitie om een duurzame haven te zijn. In de Natuurvisie⁴ is verwoord hoe HbR dat wil doen. Het doel van de Natuurvisie is het bevorderen van de biodiversiteit in en om de haven, zowel boven als onder water. Het gaat daarbij niet specifiek om beschermde soorten, maar om een generieke verbetering van de natuurlijke waarden van het havengebied. Het kan in specifieke gevallen voorkomen dat een ontwikkeling die ontegenzeggelijk een positieve uitwerking heeft op de biodiversiteit van het havengebied, toch nadelige gevolgen heeft voor een enkel individu van een beschermde soort. Ook in die situaties helpt het SMP om de kwaliteit van de natuur en de lokale populaties op gebiedsniveau te verbeteren.

Praktisch betekent dit dat geborgd wordt dat er in het havengebied voldoende leefgebied voor bepaalde soorten aanwezig is, terwijl als nevendoelelstelling tegelijk gewerkt wordt aan het verhogen van biodiversiteit in het hele havengebied. Als voorbeeld hiervan wordt in het SMP genoemd: er wordt gezorgd dat er voldoende broedgelegenheid in het havengebied aanwezig is voor vogels, zodat er altijd alternatieven aanwezig zijn als er een nest verdwijnt. De nevendoelelstelling 'verhogen biodiversiteit' betreft het optimaliseren van habitat, waar veel meer soorten baat bij hebben dan alleen de SMP-soorten. Een voorbeeld hiervan is een inrichting, waarbij een terrein met glad biggenkruid verdwijnt (waarbij de staat van instandhouding van de soort niet in het geding komt in het HIC), maar waar door aanplant met struweel er een positief resultaat ontstaat voor (trek)vogels en door de aanplant van bomen extra broedgelegenheid voor roofvogels ontstaat in het HIC. In een reeks locatiespecifieke beheerplannen van HbR is te zien hoe HbR invulling geeft aan natuurvriendelijk terreinbeheer.

Beschrijving SMP

Het doel van het SMP van het HbR is om het kader aan te geven waarbinnen een duurzaam voortbestaan van de soorten in het Rotterdamse Havengebied zo veel als mogelijk is gegarandeerd, waarbij tegelijkertijd de andere belangen van het havengebied niet geschaad worden. Het SMP is opgesteld met als doel om risico's weg te nemen en tegelijk kansen te grijpen op het gebied van beschermde soorten. Uitgangspunt van het SMP is om met een juiste planning en een goede set mitigerende en compenserende maatregelen, economie en ecologie hand in hand te laten gaan.

Het SMP geeft aan op welke wijze de duurzame staat van instandhouding van soorten in het HIC op korte en lange termijn gegarandeerd kan worden bij ruimtelijke ingrepen. Door de gebiedsgerichte aanpak richt het SMP zich op ervoor zorgen dat leefgebieden voor soorten er positiever uitkomen, dan wanneer er per project een losse ontheffing aangevraagd zou worden die alleen de ingreep zelf zou mitigeren en/of compenseren. Door deze totaalaanpak wordt de bescherming van de soorten op lange termijn geborgd en zijn er concrete afspraken gemaakt over verbeterende en mitigerende maatregelen, het terreinbeheer en de bijbehorende monitoring.

Naast het SMP heeft het HbR een gedragscode voor omgang met beschermde soorten bij bestendig beheer en onderhoud. Het SMP (voor ruimtelijke ingrepen) en de gedragscode (voor bestendig beheer en onderhoud) zijn op elkaar afgestemd. De werkwijzen en maatregelen van het SMP en de gedragscode zijn gekoppeld in de EWP's. Dezelfde EWP's zijn van toepassing op zowel het SMP als op de gedragscode. Daarnaast heeft het HbR een Natuurvisie voor het havengebied opgesteld (bijlage 11 van het SMP). De Natuurvisie richt zich onder andere op het behouden en versterken van de biodiversiteit, natuurinclusief bouwen en ecologisch beheer van terreinen en gebieden. De ambities van de verschillende instrumenten sluiten op elkaar aan en versterken elkaar.

Beschrijving plangebied/SMP-gebied

Het havengebied van Rotterdam bestrijkt een oppervlakte van zo'n 8.000 hectare land en zo'n 4.500 hectare water. Het is een uitgestrekt gebied en bestrijkt van oost naar west hemelsbreed ongeveer 40 kilometer. De bestemming is hoofdzakelijk die van haven- en industriegebied. Van bewoning is, afgezet tegen de oppervlakte, slechts in zeer beperkte mate sprake. Het gebied bestaat onder meer uit opslagtanks voor olie en olieproducten; overige

⁴ <https://www.portofrotterdam.com/sites/default/files/2022-11/natuurvisie-havenbedrijf-rotterdam.pdf>.
ODH1297101

chemicaliën; biobrandstoffen en eetbare oliën; olieraffinaderijen; biobrandstoffabrieken; gas-, kolen- en biomassacentrales; een LNG terminal; windturbines (opgesteld vermogen 195 Mw); industriële gasfabrieken; demiwaterfabrieken; afvalverwerkers; containerterminals; stukgoedterminals, droogmassagoedterminals; agribulk, erts, kolen, biomassa en overige droge bulk; tankopslag (capaciteit 1 mln. m³); pijpleidingen (1.500 km); kademuren (77,5 km); oevers (glooiingen) (202,5 km); zeesteigers (20); binnenvaartsteigers (100) en openbare palensets (13). Een kaart met begrenzing van het erfpachtgebied van HbR gelegen binnen het HIC, het SMP-gebied, is weergegeven in figuur 2 van het SMP en hoofdstuk Appendix I.

Situaties in de erfpachtbegrenzing zijn aan periodieke verandering onderhevig. Gebieden die in de toekomst onder verantwoordelijkheid van HbR komen te vallen, vallen ook onder dit SMP. Gebieden die daaruit verdwijnen, vallen automatisch niet meer onder dit SMP. Het beschouwde gebied bevindt zich in de gemeenten Rotterdam, Albrandswaard, Dordrecht en Alblasterdam, allen gelegen in de provincie Zuid-Holland. Alle gebiedsdelen van HbR binnen het HIC en waarvan actuele gegevens beschikbaar zijn van het voorkomen van soorten, vallen onder de reikwijdte van het SMP en de daaraan verbonden voorschriften in de gebiedsontheffing.

Beschrijving werkzaamheden

In het SMP staan de voorgenomen werkzaamheden in het erfpachtgebied van HbR beschreven, waarbij er onderscheid is gemaakt tussen activiteiten die vallen onder de Gedragscode (bestendig gebruik, beheer en onderhoud) en tussen activiteiten die vallen onder ruimtelijke ingrepen en waarvoor het SMP en de aangevraagde ontheffing nodig is. Ontheffing wordt alleen aangevraagd voor de werkzaamheden die onder 'ruimtelijke ingrepen' vallen.

Omdat de scheidslijn tussen de activiteiten soms dun is, is het SMP zodanig opgezet dat beiden in het SMP behandeld worden en dat in elk EWP beide scenario's (gedragscode en ontheffing) beschreven worden. Dit komt eenduidige communicatie en begrip bij de gebruikers ten goede. In het SMP wordt duidelijk aangegeven welke werkzaamheden onder de gedragscode vallen en welke werkzaamheden onder het SMP en de ontheffing. Voor alle werkzaamheden zijn EWP's opgenomen.

De werkzaamheden in het SMP-gebied zijn onder te verdelen in een aantal categorieën. Hierbij gaat HbR uit van de assets waar de soorten uit het SMP op voorkomen.

- Herinrichtingsprojecten buitenruimte: Daaronder vallen zowel de inrichting van terreinen, als de aanleg van infrastructuur. Per jaar schat HbR het percentage in assets in dat opnieuw zal worden ingericht (herinrichting).
- Uitgeven terreinen: Per jaar wordt een overzicht gegeven van terreinen die zijn uitgegeven aan klanten. In principe verdwijnt de natuur op deze assets en valt dit gebied niet langer onder het SMP (tenzij de monitoring voortgezet wordt).
- Leggen van leidingen in leidingstroken: HbR kan op jaarbasis het percentage inschatten van leidingstroken die opengaan ten behoeve van de aanleg van nieuwe of vervanging van bestaande leidingen.

Activiteiten (typen van voorgenomen werkzaamheden) in het kader van ruimtelijke ingrepen waarvoor middels het SMP ontheffing wordt aangevraagd zijn:

- Verwijderen van gedumpt afval (met behulp van groot materieel);
- Verwijderen van opgaande beplanting;
- Graven en dempen van watergangen en partijen;
- Uitvlakken, afgraven en eventueel ophogen van terreinen;
- Aanleggen van infrastructuur (kabels en leidingen, wegen);
- Realiseren van gebouwen, bouwwerken en installaties (waaronder kademuren);
- Sloop van bouwwerken en installaties (waaronder kademuren);
- Inrichten van buitenruimte (groen en water);

- Bemonsteren en monitoren ter voorbereiding van ruimtelijke ingrepen (grondwaterpeilen, bodemmonsters, sonderingen etc.)

Procesbeschrijving, actoren en verantwoordelijkheden

In het SMP zijn de verantwoordelijkheden en processen die bij het SMP horen concreet uitgewerkt. De eindverantwoordelijkheid voor het toepassen van het SMP bij werkzaamheden ligt bij HbR, voor zover het werkzaamheden betreft in opdracht van HbR. Dit betekent dat bijvoorbeeld aannemers, wanneer zij werkzaamheden uitvoeren in opdracht van HbR, in een zo vroeg mogelijk stadium duidelijke instructies van HbR krijgen. Partijen die het SMP gebruiken hebben een verantwoordelijkheid om dit daadwerkelijk goed te implementeren in het werk dat in opdracht van HbR wordt uitgevoerd. In geval van een doorschrijving van de ontheffing is de partij die gebruik maakt van de ontheffing primair aanspreekbaar op het juiste gebruik ervan, wat door HbR geborgd wordt door het afsluiten van een privaatrechtelijke overeenkomst met die partij, waarin de onderlinge afspraken zijn vastgelegd. HbR blijft ook hierbij eindverantwoordelijk. Een privaatrechtelijke overeenkomst tussen HbR en een derde partij die het SMP gebruikt, borgt naleving van de voorschriften (zie format in bijlage 13 van het SMP).

Projectmatig bewaakt HbR het voorkomen van cumulatieve effecten van ingrepen in het SMP-gebied. Dit totaaloverzicht is in handen van de afdeling Asset Management (AM).

- Gebruik ontheffing Port Development bij herinrichting buitenruimte en uitgiffen zal door de afdeling Environmental Management worden bijgehouden.
- Gebruik ontheffing AM bij inrichting buitenruimte en leidingeigenaren bij leggen kabels en leidingen zal door afdeling Assetmanagement Infrastructure worden bijgehouden.
- Gebruik gedragscode ten behoeve van bestendig beheer en onderhoud buitenruimte wordt bewaakt door AM.
- Het leggen van kabels en leidingen (vallend onder de ontheffing) wordt bewaakt door AM.
- Er wordt hiervoor momenteel een centrale plek ingericht om dit overzicht te bewaken via een GIS als een interactieve kaart met de locaties, waaraan de startmeldingen en verslagen zijn gekoppeld. Deze kaart is straks in te zien voor de OZHZ als controlerende en handhavende partij.

Er zijn verschillende actoren in relatie tot vigerende natuurwetgeving in het HIC. In hoofdstuk 9 van het SMP zijn deze actoren en hun taken en verantwoordelijkheden expliciet benoemd. In relatie tot de ruimtelijke ingrepen gelden binnen HbR de volgende verantwoordelijkheden als opdrachtgever:

- Uitgeven van terreinen: HbR.
- Infrastructuurprojecten: opdrachtgever HbR.
- Leggen kabels en leidingen: opdrachtgever leidingeigenaar in overleg met HbR.

Indien leidingeigenaren gebruik willen maken van de ontheffing, worden hiervoor met HbR afspraken gemaakt middels een doorschrijving, waarbij verplicht de ecologische werkprotocollen uit het SMP gevolgd moeten worden. Een logboek is hierbij verplicht. Interpretatie, evaluatie, beslissingen en de bepaling van noodzaak tot onderzoek en werkwijze vallen onder verantwoordelijkheid van genoemde personen. Zij zijn ook verantwoordelijk voor de evaluatie van de werking en efficiëntie van het SMP. De specifieke projectleider van een project is bij de uitvoering van de voorgenomen ingrepen verantwoordelijk en aanspreekpunt. De projectleider is verantwoordelijk voor eventuele wisseling van zijn/haar verantwoordelijkheden. Indien sprake is van mitigerende maatregelen of compenserende maatregelen in de vorm van voorzieningen, dan wordt dit op projectniveau georganiseerd en geregistreerd. Op een interactieve kaart wordt bijgehouden waar en wanneer gebruik gemaakt wordt van een ecologisch werkprotocol voor een soort. Hierbij wordt weergegeven: de naam van de projectleider en de verantwoordelijke vanuit Asset Management (AM) en Environmental Management (EM). De monitoring, evaluatie en de resultaten worden periodiek door de assetmanager AM en de adviseur ecologie besproken. In geval van onduidelijkheid of vragen moet contact opgenomen worden met de asset-manager van AM, HbR. Jaarlijks wordt een voortgangsrapportage opgesteld door ter zake deskundigen in opdracht van AM.

HbR ziet toe op een correcte naleving van vereiste maatregelen uit het SMP bij werkzaamheden in hun opdracht. Indien nodig wordt sturend opgetreden.

Communicatie met bevoegd gezag

In het SMP zijn de administratieve handelingen met betrekking tot de start-, tussentijdse en eindmeldingen richting bevoegd gezag (OZHZ) beschreven. Ieder jaar wordt een voortgangsrapportage opgesteld door HbR en aangeleverd aan de OZHZ. Hierin staat het volgende:

- Verslaglegging uitgevoerde deelprojecten;
- Voortgang planning deelprojecten;
- Overzicht van alle aangetroffen verblijfplaatsen en functies;
- Verslag en overzicht uitgevoerde maatregelen in relatie tot de aangetaste aangetroffen verblijfplaatsen en functies;
- Verslag en inzicht in de gecreëerde verbetering van habitat van de beschermde soort (de “plus”) in het kader van overdimensionering door het creëren van nieuwe of verbeteren van bestaande verblijfplaatsen en functioneel leefgebied;
- Monitoringsresultaten.

In voorschrift 1 en 2 hebben wij opgenomen op welke tijdstippen de planning van de projecten gedeeld moeten worden met de OZHZ en welke meldingen er per project ingediend moeten worden. Voor het aanleveren van de monitoringsgegevens is dit in voorschrift 18 opgenomen.

Van ieder project waarbij het SMP gebruikt is, wordt een ecologisch logboek bijgehouden. Het format van dit logboek is opgenomen in bijlage 3 van het SMP. In het logboek staat het volgende:

- uitgevoerde acties met data en specificaties;
- fotomateriaal van uitgevoerde maatregelen;
- het logboek is (net als het EWP) altijd op locatie aanwezig;
- te nemen stappen voor uitvoering werkzaamheden ten aanzien van ecologische controles en ongeschikt dan wel natuurvrij maken.

Wanneer een nieuwe soort met een daaraan verbonden beschermde situatie wordt aangetroffen en het wenselijk is dat deze onder de gedragscode HbR komt te vallen of voor die soort aanvullend ontheffing (nu: omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit) nodig is, dan wordt een dit aangevraagd bij het bevoegd gezag.

In het SMP staat aangegeven dat de maatregelen zijn gebaseerd op de beschikbare kennis en ervaring op het moment van schrijven. Mochten nieuwe maatregelen bruikbaar blijken om soorten beter te beschermen, dan worden deze in afstemming met het bevoegd gezag toegevoegd. Verder staat aangegeven dat wanneer uit de monitoring blijkt dat een populatie van een soort een negatieve trend laat zien, nagegaan moet worden of de voorgestelde maatregelen afdoende zijn, of dat dit aan natuurlijke fluctuaties ligt. Mochten de maatregelen niet afdoende zijn, dan worden deze aangepast. Wat deze verandering inhoudt, is soort- en locatieafhankelijk.

Communicatie tussen HbR en derden

Communicatie over de monitoring vindt plaats tussen HbR (verantwoordelijke) en uitvoerder van het ecologisch onderzoek op meerdere momenten per jaar, maar in ieder geval voorafgaand aan de start van het veldwerk en aan het einde van het jaar in de rapportagefase. Wanneer een ruimtelijke ingreep plaatsvindt op een locatie die potentieel geschikt is als leefgebied voor een beschermde soort, wordt ad hoc actuele data per e-mail gedeeld met de uitvoerder, nog voordat deze in een overzichtsrapportage staat.

Communicatie over monitoring

Communicatie over de monitoring vindt plaats tussen het HbR (verantwoordelijke) en de uitvoerder van het veldwerk op meerdere momenten per jaar, maar in ieder geval voorafgaand aan de start van het veldwerk en aan het einde van het jaar in de rapportagefase. Wanneer een ruimtelijke ingreep plaatsvindt op een locatie die

potentieel geschikt is als leefgebied voor een beschermde soort, wordt door (of in opdracht van) HbR ad hoc actuele data per e-mail gedeeld met de uitvoerder, nog voordat deze in een overzichtsrapportage staat.

Beoordeling procesbeschrijving, communicatie en verantwoordelijkheden

Op grond van voorgaande overwegingen zijn wij van mening dat verantwoordelijkheden, taken, processen en communicatielijnen zoals deze zijn opgenomen in het SMP voldoende concreet en expliciet zijn uitgewerkt. Hiermee wordt gewaarborgd dat het SMP en de bijbehorende maatregelen in de praktijk toegepast, geëvalueerd en gecommuniceerd worden. In voorschrift 1 en 2 hebben wij opgenomen op welke tijdstippen de planning van de projecten gedeeld moeten worden met de OZHZ en welke meldingen er per project ingediend moeten worden. Voor het aanleveren van de monitoringsgegevens is dit in voorschrift 18 opgenomen.

In het SMP staat beschreven dat, indien acuut gehandeld moet worden in verband met veiligheid of volksgezondheid, het veiligheidsbelang prevaleert. Deze situaties worden direct gemeld bij HbR, waarna HbR dit met de OZHZ opneemt. Om te borgen dat, voor de aanwezige soorten, in deze situaties altijd op de best mogelijke wijze gehandeld wordt zijn de voorschrift 16 en 17 opgenomen, betreffende handelen bij onvoorziene situaties.

Staat van instandhouding

Beschrijving SMP-soorten

Het SMP richt zich op beschermde soorten die voorkomen in het HIC (zie onderstaande opsomming). Voor het havengebied in Rotterdam is al een lange tijdreeks met intensief onderzoek beschikbaar, waardoor dit gebied goed in kaart is gebracht. Er wordt al sinds 2005 jaarlijks onderzoek uitgevoerd in het havengebied waardoor er altijd een actueel beeld is van de aanwezige soorten waarvoor ontheffing wordt aangevraagd. In het kader van deze aanvraag zijn de monitoringrapportages van 2013 tot en met 2022 bijgevoegd om een actueel beeld te geven van het voorkomen en de verspreiding van de SMP-soorten. In hoofdstuk 6 van het SMP zijn tabellen opgenomen met alle beschermde soort(groep)en die op het terrein van HIC (potentieel) aanwezig zijn ten opzichte van terreintypen en locaties. Voor het SMP is, met behulp van de resultaten van de uitgevoerde onderzoeken, de actuele situatie met betrekking tot aanwezigheid, gebiedsgebruik, verspreiding en populatieontwikkeling van de SMP-soorten in beeld gebracht. In hoofdstuk 7 van het SMP wordt de ontwikkeling en lokale staat van instandhouding over de periode 2013-2022 van alle beschermde soorten, waaronder alle SMP-soorten die in het gebied van het HIC aanwezig zijn, beschreven en inzichtelijk gemaakt.

De soorten waarvoor met het SMP ontheffing wordt aangevraagd zijn:

Soorten van artikel 3.1 van de Wnb:

- Buizerd;
- Sperwer;
- Havik;
- Boomvalk;
- Ransuil;
- Roek;
- Slechtvalk.

Soorten van artikel 3.5 van de Wnb:

- Groenknolorchis;
- Zandhagedis;
- Rugstreppad.

Soorten van artikel 3.10 van de Wnb:

- Schubvaren;

- Blaasvaren;
- Smalle raai;
- Glad biggenkruid.

Deze soorten worden hierna gezamenlijk aangeduid met ‘de SMP-soorten’.

Uitgevoerde onderzoeken

Naar de SMP-soorten wordt inmiddels al jarenlang periodiek onderzoek en monitoring uitgevoerd. Hierdoor heeft het HbR een goed beeld van de voorkomende soorten, hun verspreiding en populatie-ontwikkeling binnen het SMP-gebied sinds 2005. Jaarlijks wordt een gebiedsbrede inventarisatie van de beschermde flora en fauna in het havengebied uitgevoerd; de zogenaamde Havenscan (bijlage 4 van het SMP).

De Havenscan wordt sinds 2013 jaarlijks uitgevoerd. De Havenscan is de werknaam voor het jaarlijkse monitoringinstrument van HbR, die ingezet wordt voor zowel de gedragscode als het SMP. Populaties van strikt beschermde soorten worden jaarlijks gebiedsbreed geïnventariseerd. De Havenscan werkt ook signalerend, omdat door het vele veldwerk tijdig nieuwe potenties of nieuwe soorten ontdekt kunnen worden in het havengebied, die vervolgens opgenomen kunnen worden in de gedragscode of het SMP.

Daarnaast worden periodieke (broed)vogelmonitoringen en het meetnet ecologische waarden uitgevoerd. In dit meetnet worden grasvegetaties en een aantal gebieden met natuurlijk beheer gemonitord op insecten en planten, waarmee gericht beheeradvies gegeven wordt om de biodiversiteit in het HIC te vergroten. Bij al deze inventarisaties worden door ecologen gehanteerde landelijke richtlijnen gevolgd voor de soortgroepen in kwestie. De waarnemingen en exacte locaties van de onderzoeken worden ook geïllustreerd in de Natuurwijzer⁵.

Op basis van de onderzoeken is geconcludeerd dat binnen het SMP-gebied functies van de SMP-soorten aanwezig zijn en welke functies van de SMP-soorten potentieel kunnen gaan voorkomen in het HIC-gebied binnen de komende tien jaar.

Op voorhand is voor alle soorten het potentiële verspreidingsgebied (potentieel voorkomen) binnen het SMP-gebied in beeld gebracht. Dit is gedaan op basis van de habitateisen van de soorten, bekende verspreidingsgegevens, monitoringsgegevens en data van uitgevoerde veldonderzoeken binnen het HIC-gebied. In bijlage 2 van het SMP zijn, per soort, potentieekaarten opgenomen met de potentiële leefgebieden.

Een aantal soorten van deze lijst of beschermde functies van deze soorten zijn bij de onderzoeken in 2022 niet aangetroffen binnen het terrein van het HIC. Echter om verschillende redenen kunnen deze zich op ieder moment wel vestigen of opnieuw vestigen binnen de begrenzing van het HIC-terrein. Dit heeft te maken met de natuurlijke dynamiek van de soorten. Deze soorten, hun functies en/of leefgebieden worden reeds sinds 2013 jaarlijks gemonitord. Vanwege de kans op (nieuwe) vestiging van deze soorten binnen het HIC zijn deze soorten wel in de ontheffingsvraag opgenomen. Dit betreft de volgende soorten:

- Schubvaren: de soort is bekend vanuit één kilometerhok binnen het terrein van HIC. Eén exemplaar groeide sinds enige jaren in een steenglooïing van de Pistoelhaven, deze was ten tijde van de laatste bezoeken weinig vitaal en is sinds 2020 niet meer teruggevonden. Op grond van de eerdere presentie en de kans op hernieuwde vestiging in een groot areaal potentieel geschikt leefgebied in de vorm van kademuren en steenglooïingen, is deze soort meegenomen in het SMP.
- Sperwer: de sperwer heeft potentie om tot broeden te komen in het havengebied. Het Geuzenbos en Landtong Rozenburg zijn de belangrijkste plaatsen met potentie voor de sperwer als broedvogel. In de periode van 2012

⁵ <https://www.portofrotterdam.com/nl/bouwen-aan-de-haven/duurzame-haven/natuurwijzer>.
ODH1297101

tot en met 2022 is echter geen enkel territorium vastgesteld. Vanwege de aanhoudende vestigingskans als gevolg van het voorkomen in de nabijheid van het SMP-gebied, is de soort meegenomen in het SMP.

- Havik: in het Geuzenbos, voorheen een vaste broedlocatie van deze soort, vond van 2019 tot en met 2022 geen broedgeval plaats. Het nest was in 2018 in gebruik bij een een buizerdpaar. De geschiktheid van het leefgebied voor de soort is ongewijzigd. Een territorium met bezet nest bevond zich in 2022 net buiten het erfpachtgebied op de Westplaat (in beheer bij Zuid-Hollands Landschap), de havik wordt frequent waargenomen op de aangrenzende Maasvlakte. Vanwege de status, een populatie in de omgeving en de kans op hernieuwde vestiging als broedvogel, is de soort meegenomen in het SMP.
- Boomvalk: er zijn in 2021 en 2022 geen bezette nesten van de boomvalk in het havengebied gevonden. Van 2013 tot en met 2020 zijn er jaarlijks een of twee broedparen van de boomvalk binnen het HIC aanwezig geweest. Populierenopstanden met oude nesten van de zwarte kraai die geschikt zijn voor de boomvalk blijven op grote schaal aanwezig in het SMP-gebied. Om die reden is de soort meegenomen in het SMP.
- Ransuil: de populatie ransuil vertoont lokaal, regionaal en landelijk grote schommelingen in de spreiding en het aantal territoria van jaar tot jaar, waarschijnlijk als gevolg van muizenpiekjaren. Dit is ook het geval binnen het SMP-gebied. Het aantal territoria varieerde in 2012 tot en met 2022 tussen de nul en zes, waarvan in 2017, 2018 en 2022 geen broedparen van de ransuil aangetroffen zijn binnen de begrenzing van het HIC. Vanwege de natuurlijke schommelingen in de populatie is de soort meegenomen in het SMP.
- Zandhagedis: de zandhagedis kent een positieve populatieontwikkeling in het Hollandse duingebied, grenzend aan het HIC. Potentieel geschikt leefgebied bevindt zich binnen en rondom de Slufter en net buiten het beheergebied van HbR in de duinen van de buitencontour van de Maasvlakte. Brongebieden van waaruit kolonisatie zou kunnen optreden liggen in Voornes Duin. Ondanks intensief zoeken is de soort in de periode 2013 tot en met 2022 echter nog niet waargenomen binnen het HIC, maar vestiging in de nabije toekomst blijft heel goed mogelijk. Om die reden is de soort meegenomen in het SMP.

In Appendix II bij deze ontheffing is een korte beschrijving toegevoegd van de onderzoeksmethodiek die per soort aangehouden is voor de Havenscan en ook bij de monitoring toegepast wordt.

Beoordeling soortgerichte onderzoeken

Alle soorten waarvoor ontheffing wordt aangevraagd, worden jaarlijks geïnventariseerd en gemonitord. Deze jaarlijkse monitoring wordt reeds sinds 2013 uitgevoerd. Deze inventarisaties zijn zowel gericht op het monitoren van bekende voortplantingsplaatsen, leefgebieden, nest- en/of verblijfplaatsen en groeiplaatsen, als op het inventariseren van vestiging van de soorten in nieuwe potentieel geschikte leefgebieden. De inventarisaties worden in hoofdlijnen conform voorgeschreven en erkende protocollen en/of onderzoeksmethodieken uitgevoerd. Hierbij zijn aanpassingen gedaan vanwege de langdurige en meerjarige aard van de monitoring. De gebruikte methodieken zijn onderbouwd op basis van wetenschappelijke literatuur over de soorten en worden uitgevoerd door ter zake kundige ecologen. De data uit deze onderzoeken worden gedocumenteerd en geëvalueerd.

Op grond van het bovenstaande zijn wij van mening dat met de uitgevoerde onderzoeken, de relatieve verspreiding en lokale populaties van de SMP-soorten binnen het SMP-gebied voldoende in kaart zijn gebracht en dat de resultaten van deze onderzoeken als basis kunnen dienen voor een gebiedsgerichte ontheffing op basis van een SMP (SMP-ontheffing).

Beschrijving effecten op aanwezige soorten

Met de hiervoor besproken ecologische onderzoeken zijn de verspreiding en locaties van functies van de lokale populaties van de SMP-soorten voldoende in kaart gebracht. In het SMP zijn vervolgens de effecten van de voorgenomen ingrepen/werkzaamheden op de soorten per soort beschreven.

Per soort is het voorkomen, de potentie en de functionaliteit van leefgebieden en habitats beschreven en in kaart gebracht. Deze kaarten worden jaarlijks bijgehouden en zijn beschikbaar via openbare digitale kaarten. In het SMP

is daarnaast per soort een korte beschrijving van het voorkomen en de verspreiding opgenomen binnen het SMP-gebied. In deze beschrijving is ook per soort benoemd welke knelpunten en bedreigingen van toepassing zijn op de soorten. Dit betreft een combinatie van de kwetsbare aspecten van de ecologie van de soort en de lokale omstandigheden binnen het SMP-gebied. In hoofdstuk 7 van het SMP wordt ingegaan op de staat van Instandhouding van de SMP-soorten.

Op basis van de gegevens afkomstig uit de inventarisaties die vanaf 2013 zijn uitgevoerd is een overzicht gemaakt met de populatieontwikkeling van de betreffende soorten in het HIC sinds de afgifte van de gebiedsgerichte ontheffing door Dienst Regelingen in 2013. Voor een aantal soorten, waar dat extra inzicht geeft in de ontwikkeling van de populatie, zijn verspreidingskaarten bijgevoegd. Deze staan in Appendix II van het SMP. Het overzicht van de populatieontwikkeling van de SMP-soorten over de periode 2013 tot en met 2022 is opgenomen in tabel 4, paragraaf 7.2 van het SMP.

Vervolgens is per soort uitgewerkt en beschreven:

- de landelijke staat van instandhouding;
- de trend van 2013 tot en met 2022 binnen HIC-gebied;
- het hoofddoel van de generieke beschermingsmaatregelen; en
- aanvullende maatregelen en ambities ter bevordering van de soort (ecologische plus).

In het SMP is een soort-effectmatrix uitgewerkt van de aanwezige beschermde soorten in relatie tot de geplande activiteiten in het kader van de ruimtelijke ingrepen waarvoor ontheffing wordt aangevraagd. Hierin is in een schaal van vijf gradaties aangegeven wat de mogelijke impact is van een ingreep op een soort. De uiteindelijke impact is afhankelijk van verschillende variabelen. De verschillende gradaties voor de effectbepaling betreffen:

0. geen impact
1. matige impact
2. gemiddelde impact
3. grote impact
4. zeer grote impact

Beoordeling effecten

Op grond van het bovenstaande zijn wij van mening dat de (mogelijke) effecten van de geplande ingrepen in relatie tot de aanwezige populaties en hun functies, en het belang van het gebied voor de verschillende populaties met voorgaande werkwijze in het SMP voldoende in kaart zijn gebracht.

Beschrijving maatregelen

De mitigerende en compenserende maatregelen zijn afgestemd op de situatie in het HIC-gebied en zijn gebaseerd op inventarisatie- en verspreidingsgegevens die sinds 2013 gemonitord worden. De beschreven maatregelen komen voort uit de gebiedsgerichte ontheffing die in 2013 door Dienst Regelingen is verleend. Onder deze ontheffing heeft jaarlijks monitoring plaatsgevonden en is veel ervaring opgedaan over de ontwikkeling van de soorten in het SMP-gebied en de toepassing van deze maatregelen. Voor het opstellen van het SMP is gebruik gemaakt van deze jarenlange ervaring

In de EWP's staan de te volgen maatregelen en werkwijzen concreet beschreven. Daarbij wordt ook aangegeven of en wanneer begeleiding van een ecologisch deskundige ingeschakeld moet worden. Door eisen vanuit de gedragscode en vanuit het SMP in de EWP's te combineren, wordt voorkomen dat er verwarring ontstaat over de te nemen maatregelen en/of discrepanties bij werkzaamheden onder de gedragscode en het SMP. Naast maatregelen voor de beschermde soorten van het SMP en de gedragscode zijn in de werkprotocollen ook maatregelen benoemd die te allen tijde van toepassing zijn, zoals de zorgplicht en de bescherming van broedende vogels. Per project wordt een ecologisch logboek bijgehouden. Het format van dit logboek is in Bijlage 3 van het SMP opgenomen.

Vanuit de gedragscode en het SMP is de eis dat er ecologische werkprotocollen opgesteld worden voor de praktische uitvoering van werkzaamheden. In het SMP zijn deze werkprotocollen uitgewerkt. Hierbij moet altijd de online kaart met verspreidingsgegevens (de Natuurwijzer⁶) worden geraadpleegd om te bepalen wáár de beschermde soorten zich (kunnen) bevinden. De juiste interpretatie is hierbij van groot belang. Voor alle activiteiten die kunnen worden gedefinieerd als bestendig beheer en onderhoud kan met de EWP's direct gewerkt worden in het havengebied. Voor alle werkzaamheden die betrekking hebben op ruimtelijke ingrepen, is beoordeling en duiding van de gegevens en het daaruit voortvloeiende EPvA.

Ecologische werkprotocollen

Voor iedere soort is een EWP opgesteld waarin beschreven staat hoe gewerkt dient te worden. Daarmee wordt, in samenhang met de plus-maatregelen, geborgd dat de staat van instandhouding van de populatie niet negatief beïnvloed wordt door de werkzaamheden. De jaarlijkse Havenscan is het instrument dat aangeeft of een soort of leefgebied in de gevarenzone komt: komt de soort voor in het projectgebied, dan moet er een EPvA gemaakt worden om de staat van instandhouding te borgen voor het HIC.

De EWP's dekken alle voorgenomen werkzaamheden en soorten waarvoor ontheffing wordt aangevraagd. Omdat werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen en bestendig beheer en onderhoud veelvuldig in hetzelfde gebied door elkaar heen plaatsvinden in de ruimte en tijd, en er verwarring kan ontstaan welke handeling onder welke voorschriften valt, zijn in de EWP's alle maatregelen vermeld die van toepassing zijn op soorten en hun leefgebied. Het onderscheid tussen de gedragscode (bestendig beheer en onderhoud) en ontheffing SMP (ruimtelijke ingrepen) is gemaakt door middel van een kleur: rood voor ruimtelijke ingrepen, blauw voor bestendig beheer en onderhoud. Groen gemarkeerde voorschriften zijn op beide van toepassing.

De EWP's zijn opgesteld voor de volgende onderwerpen:

- Generieke eisen uit de gedragscode en de gebiedsontheffing. Dit betreffen acties, eisen en maatregelen die altijd van toepassing zijn.
- Werkprotocol muren, kades en steenglooingen.
- Werkprotocol glad biggenkruid.
- Werkprotocol groenknolorchis.
- Werkprotocol grondbroedende vogels.
- Werkprotocol boom-, struweel, en gebouwbewonende vogels.
- Werkprotocol slechtvalk.
- Werkprotocol zandhagedis.
- Werkprotocol rugstreepad.

In ieder EWP (met uitzondering van het werkprotocol generieke eisen) is, indien van toepassing, het volgende uitgewerkt:

- Maatregelen ter bevordering van de soort(groep)en;
- Planning van werkzaamheden;
- Maatregelen uit gedragscode;
- Maatregelen uit ontheffing;
- Overige maatregelen die altijd van toepassing zijn.

Het vangen en onder zich hebben van beschermde soorten

Voor sommige soorten bevat het SMP maatregelen ter bescherming van de soort, waarbij individuen over een bepaalde afstand verplaatst moeten worden. De rugstreepad en de zandhagedis zullen in voorkomende gevallen

⁶ Deze GIS-kaart is openbaar toegankelijk via de site: <https://www.portofrotterdam.com/nl/bouwen-aan-de-haven/duurzame-haven/natuurwijzer>.

bijvoorbeeld als mitigerende maatregel afgevangen moeten worden om te voorkomen dat zij gedood worden of verwond raken bij werkzaamheden in hun leefgebied. Na het afvangen worden ze verplaatst naar speciaal daarvoor (reeds) aangelegde poelen of ander geschikt (gemaakt) habitat. De bijbehorende vangtechnieken, werkmethoden en randvoorwaarden waaronder deze maatregelen mogen worden uitgevoerd zijn uitgewerkt in de werkprotocollen 17 (de zandhagedis) en 18 (de rugstreeppad) die bij het SMP horen. Ook bij sommige plantensoorten, zoals de groenknolorchis en het glad biggenkruid, is verplaatsing naar een alternatief leefgebied opgenomen als mitigerende maatregel en beschreven in de betreffende werkprotocollen.

Beoordeling maatregelen

Op grond van het bovenstaande zijn wij van mening dat de in het SMP opgenomen werkwijze en maatregelen vooraf, tijdens en na de werkzaamheden duidelijk en concreet beschreven zijn. De plannen zijn goed afgestemd op de huidige aanwezige populaties, het belang van het gebied voor de lokale en regionale populaties, de ecologie van de soorten, de ervaringen die opgedaan zijn en de ambities die HbR, naast de minimale wettelijke eisen, gesteld heeft.

In de EWP's staan de maatregelen en werkwijzen concreet beschreven. Daarbij wordt ook aangegeven of en wanneer begeleiding van een ecologisch deskundige ingeschakeld moet worden. Door de eisen die worden gesteld op grond van de gedragscode en die van dit SMP te laten harmoniëren, wordt voorkomen dat er verwarring ontstaat over de te nemen maatregelen en/of discrepanties bij activiteiten tussen de gedragscode en het toepassen van het SMP. Naast maatregelen voor de beschermde soorten in zijn in de werkprotocollen ook maatregelen benoemd die te allen tijde van toepassing zijn zoals de zorgplicht en de bescherming van broedende vogels. Per project worden logboeken bijgehouden. Zie bijlage 3 van het SMP voor een format van deze logboeken. De logboeken zijn te allen tijde (digitaal) aanwezig op de projectlocatie en kunnen op verzoek aan de OZHZ getoond worden. De administratie, waaronder de logboeken, wordt gevoerd door het HbR, afdeling Asset Management (AM).

Door de vastgelegde maatregelen en werkwijzen wordt zorgvuldig met de SMP-soorten en hun functies omgegaan. Er wordt proactief ingezet op het behouden en versterken van netwerken en aanwezige functies, waardoor de kwaliteit en kwantiteit van hun leefgebied behouden blijft. Het complete beeld van de verspreiding en ontwikkeling van de SMP-soorten in het SMP-gebied en het belang daarvan voor de SMP-soorten maken dat maatregelen volledig en effectief ingezet en gemonitord kunnen worden. Het format logboek voldoet aan de gestelde eisen (zie voorschrift 4, sub i) en geeft goed inzicht in de uit te voeren werkzaamheden, de voor de werkzaamheden relevante soorten, de genomen maatregelen en alle betrokken partijen.

De voorgestelde maatregelen achten wij in grote lijnen afdoende. Op een aantal onderdelen hebben wij in de voorschriften een aanscherping opgenomen ter borging van de staat van instandhouding van de betrokken soorten. Het gaat om de volgende aanscherpingen:

- De voorzieningen die getroffen worden om een werkgebied toegankelijk te maken voor de rugstreeppad en/of de zandhagedis (zoals afschermen) dienen zodanig beheerd te worden dat ze hun functie te allen tijde kunnen vervullen. Om dit te borgen zijn hier in voorschrift 13 en 14 aanvullende eisen gesteld.
- Het vangen van de zandhagedis met het selectieve middel vangstrop wordt te allen tijde uitgevoerd door een ecooloog die vaardig is en aantoonbaar ervaring heeft met de soort en de betreffende vangmethode (voorschrift 15).
- Indien werkzaamheden uitgevoerd worden waarbij maatregelen uit de van toepassing zijnde EWP's onverhoopt niet met elkaar overeenkomen, dient een deskundig ecooloog (conform voorschrift 6) in het EPvA uit te werken op welke wijze omgegaan wordt met deze situatie. Hierbij zijn de aanwezige soorten en functies en de kwetsbaarheid van deze soorten en functies voor de lokale populatie altijd leidend (zie voorschrift 4, sub f).

Beschrijving monitoring

Zoals eerder aangegeven, wordt er sinds 2013 periodiek onderzoek en monitoring uitgevoerd naar de voorkomende soorten, waaronder de SMP-soorten in het SMP-gebied. De methodieken die hiervoor gebruikt zijn en toegepast zullen blijven staan beschreven in Appendix II. Hierdoor heeft het HbR een goed beeld van de voorkomende soorten en van de verspreiding en populatieontwikkeling van deze soorten, van de afgelopen ruim tien jaar binnen het SMP-gebied

Jaarlijks wordt in het een gebiedsbrede inventarisatie van de beschermde flora en fauna in het SMP-gebied uitgevoerd; de zogenaamde Havenscan (zie ook bijlage 4 van het SMP). Daarnaast worden periodieke (broed)vogelmonitoringen en het meetnet ecologische waarden uitgevoerd. In dit meetnet worden grasvegetaties en een aantal gebieden met natuurlijk beheer gemonitord op insecten en planten, waarmee gericht beheeradvies gegeven wordt om de biodiversiteit in het HIC te vergroten. Bij al deze inventarisaties worden door de ecologen de landelijke richtlijnen op hoofdlijnen gevolgd voor de soortgroepen in kwestie.

Beoordeling monitoring

Op grond van het bovenstaande zijn wij van mening dat de monitoring betreffende de verspreiding van soorten, de beschikbaarheid van potentieel leefgebied, de nesten en/of verblijfplaatsen van soorten en de effectiviteit van de maatregelen, voldoet aan de gestelde eisen voor het verlenen van een gebiedsgerichte ontheffing op basis van een SMP. De monitoring is een voortzetting van de monitoring zoals hij nu ruim tien jaar wordt toegepast en waarmee is vastgesteld dat de staat van instandhouding van de aanwezige soorten niet verslechterd en voor een aantal soorten zelfs in de tijd is verbeterd. Met de monitoring wordt een beeld verkregen van de ontwikkeling en verspreiding van de aanwezige populaties binnen het SMP-gebied. Daarnaast wordt er concreet aandacht besteed aan het monitoren van het behalen van de opgestelde ambities en doelen van het SMP. Door de concrete beschrijving zijn deze ambities en doelen specifiek en meetbaar.

Aan deze monitoringsverplichting zijn eisen verbonden met betrekking tot het aanleveren van de monitoringsresultaten. Deze randvoorwaarden zijn opgenomen in voorschrift 18 van deze ontheffing.

Waarborgen van de staat van instandhouding middels het SMP

Voor verlening van een gebiedsgerichte ontheffing op basis van een SMP moet de staat van instandhouding van de soorten gewaarborgd zijn. De Wnb vereist voor Vogelrichtlijnsoorten dat de ingrepen niet leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soorten. Voor Habitatrichtlijnsoorten en andere soorten vereist de Wnb dat de ingrepen geen afbreuk doen aan het streven de populaties van de betrokken soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

In het SMP-gebied worden de populaties van de beschermde soorten jaarlijks in kaart gebracht in het kader van de Havenscan. Deze wordt sinds 2013 uitgevoerd. Op basis van de gegevens uit deze Havenscan, is in het SMP een overzicht weergegeven met de trends van de betreffende soorten, sinds de afgifte van de gebiedsgerichte ontheffing in 2013. Voor enkele soorten waar dat extra inzicht geeft in de ontwikkeling van de populatie zijn in het SMP verspreidingskaarten bijgevoegd. Tevens is in het SMP per soort een toelichting opgenomen van de resultaten van de Havenscans over de periode 2013 tot en met 2022. In de toelichting wordt, per soort, aangegeven wat de landelijke staat van instandhouding⁷ is, wat de staat van instandhouding van de soort is in het SMP-gebied en welke maatregelen er genomen worden in generieke zin, maar ook de aanvullende maatregelen om een ecologische plus voor de soort te realiseren in het kader van het SMP.

Op basis van de data van 2013 tot en met 2022 is gebleken dat:

- Het grootste deel van de lokale populaties van de SMP-soorten stabiel zijn;
- De populaties van twee soorten, de groenknolorchis en de roek, toenemend zijn;

⁷ Op basis van landelijke data uit de verspreidingsatlas.nl en de NDFF.

- Beschermde functies van twee soorten, de sperwer en de zandhagedis, zijn gedurende de gehele monitoringsperiode afwezig. De sperwer is wel gezien, maar in de periode 2013 tot en met 2022 zijn geen nestplaatsen aangetroffen binnen het SMP-gebied. De zandhagedis is aanwezig in gebieden grenzend aan het SMP-gebied en vestiging van deze soort in de komende tien jaar is zeer goed mogelijk. Het voorkomen en de verspreiding van zowel de sperwer als de zandhagedis wordt sinds 2013 gemonitord.
- Populaties van de havik, de ransuil, en de boomvalk vertonen lokaal, regionaal en landelijk grote schommelingen in de spreiding en het aantal territoria van jaar tot jaar. Dit is equivalent aan de ecologie van de soorten en wordt bijvoorbeeld veroorzaakt door schommelingen in aanbod van prooidieren en onderlinge concurrentie. Dit is ook het geval binnen het SMP-gebied. De schommelingen die de lokale populaties in de periode 2013 tot en met 2022 in het SMP-gebied vertonen betreffen de natuurlijke dynamiek van de soorten.
- De lokale populatie van de schubvaren in het SMP-gebied is in de periode 2013 tot en met 2022 verdwenen. Eén exemplaar groeide sinds enige jaren in een steenglooiing van de Pistooldijk, deze is tijdens de laatste bezoeken als weinig vitaal vastgesteld en is sinds 2020 ook niet meer teruggevonden. Het verdwijnen van dit exemplaar is niet gerelateerd aan werkzaamheden of activiteiten. Op grond van de eerdere presentie en de kans op hernieuwde vestiging in een groot areaal potentieel geschikt leefgebied in de vorm van kademuuren en steenglooiingen, is de schubvaren wel meegenomen in het SMP.

Beoordeling staat van instandhouding

Door de jaarlijkse monitoring die sinds 2013 uitgevoerd wordt, is de staat van instandhouding, verspreiding en ontwikkeling van de SMP-soorten binnen het SMP-gebied bekend. Op basis van de uitgevoerde monitoring is aangetoond dat hiermee de staat van instandhouding is geborgd. In de SMP-aanvraag is opgenomen dat deze monitoring wordt voortgezet. Ook wordt al meerdere jaren gewerkt met de in het SMP opgenomen mitigerende en compenserende maatregelen. Opgedane ervaringen zijn verwerkt in het SMP.

De lokale staat van instandhouding van de SMP-soorten wordt zodoende geborgd door het nemen van voldoende mitigerende en compenserende maatregelen bij de geplande ingrepen, het borgen van voldoende leefgebied op de lange termijn en het bijhouden van een administratie van de genomen maatregelen. De aanwezige lokale populaties, potentiële leefgebieden, nieuw gerealiseerde leefgebieden en geplaatste voorzieningen worden reeds jaarlijks gemonitord.

Op grond van het vorenstaande zijn wij van mening dat de resultaten van de monitoring en de opgestelde maatregelen in het SMP, met inachtneming van de voorschriften, voldoende zijn om negatieve effecten te voorkomen dan wel tot een minimum te beperken. Het uitvoeren van de werkzaamheden conform voorgenoemd kader, leidt niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de SMP-soorten. Het biedt juist de mogelijkheid om concrete ecologische plussen te realiseren vanuit de ambitie van het SMP om de staat van instandhouding van de betrokken soorten te verbeteren.

Belangenonderbouwing

Met betrekking tot de buizerd, de sperwer, de havik, de boomvalk, de ransuil, de roek en de slechtvalk, is ontheffing aangevraagd op grond van de belangen, zoals genoemd onder artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder b, van de Wnb:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- ter bescherming van flora of fauna.

Met betrekking tot de rugstreeppad, de zandhagedis en de groenknolorchis is ontheffing aangevraagd op grond van de belangen, zoals genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, aanhef en onder b, van de Wnb:

- in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;

- in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats.

Met betrekking tot de schubvaren, de blaasvaren, de smalle raai en het glad biggenkruid is ontheffing aangevraagd op grond van de belangen zoals genoemd in artikel 3.10, tweede lid, en artikel 3.8, vijfde lid, aanhef en onder b, van de Wnb:

- in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daarop volgende gebruik van het gebied of het gebouwde;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied;
- in het algemeen belang;
- bestendig gebruik.

Onderstaand wordt de belangenonderbouwing zoals deze in het SMP beschreven zijn samengevat toegelicht.

Belang bescherming (wilde) flora en fauna (alle soorten)

Het doel van het SMP is het aangeven van het kader waarbinnen een duurzaam voortbestaan van de voorkomende SMP-soorten in het SMP-gebied zo veel als mogelijk is gegarandeerd en waarbij tegelijkertijd de belangen van het Rotterdamse Havengebied niet geschaad worden. Het SMP is opgesteld met als doel om risico's weg te nemen en tegelijk kansen te grijpen op het gebied van beschermde soorten. De werkwijze van het SMP gaat ervan uit dat de populaties van de betreffende soorten op termijn sterker worden, doordat directe beschermingsmaatregelen en aanvullende maatregelen op gebiedsniveau worden afgewogen – de zogenaamde leefgebiedenbenadering.

De ambities van het HbR met betrekking tot de beschermde soorten en het bevorderen van de biodiversiteit in het havengebied zijn beschreven in het SMP (zie ook paragraaf *Ambitie en lange termijn visie* op pagina 12 van deze ontheffing).

Behalve activiteiten die direct voortvloeien uit het SMP, heeft het HbR de ambitie om een duurzame haven te zijn. Deze ambitie is verwoord in de Natuurvisie⁸. Het doel van de Natuurvisie is het bevorderen van de biodiversiteit in en om de haven, zowel boven als onder water. Het gaat daarbij niet alleen om beschermde soorten, maar hierbij wordt ingezet op de generieke verbetering van de natuurlijke waarden van het havengebied. Hierbij wordt de algehele kwaliteit van de biodiversiteit in het havengebied afgewogen tegen belangen van het individu. Praktisch betekent dit dat geborgd wordt dat er in het havengebied voldoende leefgebied voor bepaalde soorten aanwezig is, terwijl als neven doelstelling tegelijk gewerkt wordt aan verhogen van biodiversiteit in het hele havengebied. De neven doelstelling 'verhogen biodiversiteit' betreft het optimaliseren van habitat, waar veel meer soorten baat bij hebben dan alleen de beschermde soorten. Een voorbeeld is een inrichting, waarbij een terrein met glad biggenkruid verdwijnt (waarbij de gunstige staat van de soort niet in het geding komt in het HIC), maar door aanplant met struweel een positief resultaat ontstaat voor (trek)vogels en door de aanplant van bomen extra broedgelegenheid voor roofvogels ontstaat in het HIC. In bijlage 10 van het SMP is te zien hoe het HbR invulling geeft aan deze werkwijze middels een reeks locatiespecifieke beheerplannen (natuurvriendelijk terreinbeheer).

Ter onderbouwing en illustratie van de uitgevoerde onderzoeken, projecten en opgestelde beheermaatregelen in het kader van de leefgebiedenbenadering en de soortspecifieke maatregelen waarbij gericht het leefgebied van

⁸ <https://www.portofrotterdam.com/sites/default/files/2022-11/natuurvisie-havenbedrijfrotterdam.pdf>

onthefpingsplichtige beschermde soorten wordt verbeterd (een ecologische plus voor de populatie) zijn de bijlagen 5 tot en met 10 toegevoegd aan het SMP. Hieronder wordt per bijlage een korte beschrijving gegeven:

- Bijlage 5: evaluatie van de staat van instandhouding van (hierna: SvI) de buizerd in het SMP-gebied, het in beeld brengen van risico's voor de lokale populatie en een advies om de lokale SvI van de buizerd in het HIC te versterken.
- Bijlage 6: uitwerking van mogelijke maatregelen voor de havenbuizerd, waaronder het behoud en versterken van bestaande nestplaatsen, compensatie bij ontwikkelingen van bestaande locaties, creëren van nieuwe nestlocaties en beschrijving van ervaringen met testlocaties.
- Bijlage 7: adviesrapport met mogelijkheden voor de rugstreeppad in het havengebied van Rotterdam met een beschrijving van het voorkomen van de soort in het havengebied, het in beeld brengen van bedreigingen, een beschrijving van maatregelen om de lokale SvI te waarborgen en een actieplan voor compensatie in de Europoort en op de Maasvlakte.
- Bijlage 8: beheerplan rugstreeppad poelen op de Maasvlakte. Beschrijving van beheermaatregelen, de beschrijving van kansen en bedreigingen, monitoring en richtlijnen voor translocatie van rugstreeppadden.
- Bijlage 9: beschrijving van nut en noodzaak van een Ecologische Stapsteen op het Krabbeterrein. Dit is illustratief voor de uitwerking van een project in het kader van de ambitie van het HbR om natuurwaarden in de haven te versterken conform de Havenvisie 2030.
- Bijlage 10: update beheerplannen HbR, najaar 2023 tot en met zomer 2024. De uitwerking van de jaarlijkse actualisaties en uitvoeringsplannen voor het beheer van verschillende terreinen binnen het havengebied, die allen een op maat gesteld natuurgericht beheer kennen.

Het HbR werkt inmiddels ruim tien jaar met maatregelen ter bescherming van de SMP-soorten. Deze zijn, waar nodig, voor het SMP geactualiseerd op basis van de opgedane ervaringen, monitoringsresultaten en ontwikkeling van kennis. Op basis van de data van de monitoring 2013 tot en met 2022 is gebleken dat de populaties van de aanwezige SMP-soorten stabiel of toegenomen zijn.

Volksgezondheid en openbare veiligheid (alle soorten)

Veiligheid is een topprioriteit in de haven van Rotterdam: een verminderde veiligheid in de haven heeft in potentie een zeer groot (negatief) effect. Het betreft dan zowel veiligheid als gevolg van het op grote schaal werken met gevaarlijke stoffen, als sociale veiligheid en verkeersveiligheid. De veilige afhandeling van de scheepvaart van, naar en in de haven is een van de hoofdtaken van het HbR. Criminaliteit in de haven is daarnaast een blijvend probleem, wat zich onder andere manifesteert in de bestrijding van uithalers van drugs op containerterminals. Om de veiligheid te waarborgen dan wel te vergroten kan het nodig zijn om maatregelen te treffen waarbij beschermde situaties onder de Wnb betrokken zijn. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om:

- het realiseren van een object om het toezicht op de buitenruimte te vergroten, bijvoorbeeld door aanvullend cameratoezicht;
- het aanpassen van de ruimtelijke inrichting waarmee de risico's op het gebruik van gevaarlijke stoffen worden verkleind of geëlimineerd. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om het op voldoende afstand tot kwetsbare functies plaatsen van opslagtanks met gevaarlijke stoffen;
- het aanpassen van de ruimtelijke inrichting om de verkeersveiligheid en/of de sociale veiligheid te verbeteren, zoals het oplossen van gevaarlijke verkeerssituaties;
- het aanpassen van nautische infrastructuur ter verbetering van de veiligheid rond het water;
- het rooien van struiken of bomen om onoverzichtelijke situaties te verbeteren. Dit kan op zowel de verkeersveiligheid als de sociale veiligheid betrekking hebben; en
- het aanpassen van infrastructuur om criminelen minder kans te geven om onbevoegd terreinen te betreden en/of om opsporing van strafbare feiten een grotere kans van slagen te geven.

Andere dwingende redenen van groot openbaar belang (Habitatrichtlijn-soorten en nationaal beschermde soorten) en algemeen belang (nationaal beschermde soorten)

In het SMP wordt het grote maatschappelijke belang van het HIC toegelicht. De directe en indirecte haven gerelateerde werkgelegenheid bedroeg in 2021, 565.000 arbeidsplaatsen in Rotterdam. De directe en indirecte toegevoegde waarde is 63 miljard euro. Dat is 8,2% van het Nederlands bruto binnenlands product. Ook de strategische waarde van het HIC voor Nederland is groot. Dankzij de Rotterdamse haven worden de nationale import en export bevorderd. Daarbij zorgt de Rotterdamse haven regionaal voor een vestigingsklimaat van concernhoofdkantoren, belangrijk voor de Nederlandse internationale concurrentiekracht. Ten behoeve van het behoud en de verdere ontwikkeling van deze maatschappelijke waarde van het HIC kan het soms nodig zijn activiteiten uit te voeren die niet direct in het belang zijn van de voorkomende beschermde soorten.

Het maatschappelijk belang wordt bevestigd in de Havenvisie (2019⁹). Deze is vastgesteld door de gemeenteraad van Rotterdam. In de Havenvisie wordt ook ingegaan op het grote belang dat de haven een transitie naar duurzaamheid ondergaat. Met name de laatste jaren ligt de nadruk op de energietransitie: de Rotterdamse haven speelt een sleutelrol in de ambitie van Nederland om in 2050 klimaatneutraal te zijn en in 2030 een CO₂-reductie van ten minste 55% behaald te hebben. Daarmee is de verdere duurzame ontwikkeling van het HIC van essentieel belang om aan het Klimaatakkoord van Parijs te kunnen voldoen, zowel voor Nederland als de Europese Unie. Ter onderbouwing bij het SMP is de Voortgangsrapportage Herijkte Havenvisie 2022 toegevoegd (bijlage 11 van het SMP).

Ook op nationaal niveau is aandacht voor de complexe opgave van de energietransitie in de Rotterdamse haven. De Rotterdamse haven is aangewezen als NOVEX-gebied. NOVEX staat voor “Nationale Omgevingsvisie Extra”. Dit zijn een aantal gebieden in Nederland die als gevolg van de nationale opgaven worden herbestemd en/of ingrijpend worden heringericht. Daarnaast is in 2020 door de Rijksoverheid de Havennota 2020-2030¹⁰ vastgesteld. In deze nota is het belang van de Nederlandse zeehavens nogmaals benadrukt. De nadruk ligt daarbij niet alleen op het functioneren van het havencomplex zelf, maar ook op de verbindingen met het achterland via binnenvaart, spoor en weg. In die Havennota is een ambitie geformuleerd: *“De overheid en de havens willen er samen voor zorgen dat de Nederlandse (zee)havens hun leidende en krachtige positie kunnen behouden in de economie van de toekomst die duurzaam, digitaal en verbonden is.”* Daarmee wordt het (voort)bestaan van de Rotterdamse haven bekrachtigd.

Samengevat is de missie van het HbR: *“Wij creëren economische en maatschappelijke waarde door samen met klanten en stakeholders duurzame groei te realiseren in de haven van wereldklasse.”* Dat wordt nog eens verder uitgewerkt in de doelstelling van het HbR: *“De Sustainable Development Goals van de VN vormen de basis voor ons handelen. We voelen ons verantwoordelijk om bij te dragen aan een betere leef- en werkomgeving voor iedereen.[...] Dankzij de samenwerking met onze partners, kunnen we een eerlijke en evenwichtige toekomst creëren.”*

Ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden (nationaal beschermde soorten)

Het grote belang van het HIC voor (onder meer) de energietransitie is beschreven in de paragraaf ter onderbouwing van ‘andere dwingende redenen van groot openbaar belang’. In het SMP wordt toegelicht dat het havengebied primair is aangelegd ten behoeve van de uitvoering van havengebonden activiteiten, zoals op- en overslag van goederen. Al deze primaire activiteiten brengen ontegenzeggelijk de noodzaak van ruimtelijke ingrepen met zich mee. Zo leidt de energietransitie tot het aantrekken van nieuwe typen bedrijven die zich begeven in duurzame bedrijfstakken, zoals het circulair omgaan met afvalstromen. Dit betreft nieuwe technieken, waarvoor geheel nieuwe fabrieken nodig zijn. Op de Maasvlakte worden bedrijven gevestigd ten behoeve van de productie van groene waterstof. Kabels en leidingen zijn nodig om groene energie en duurzame producten te vervoeren binnen de haven en naar het achterland. De transitie treft ook de ‘oude’ industrie. Deze bestaande industrie zal zelf moeten vergroenen, of plaats moeten maken voor meer groene alternatieven. Dit vergt allemaal ingrepen die impact hebben op de fysieke ruimte, en daarmee in potentie op beschermde soorten. Het HIC is bedoeld en bestemd als haven- en industriegebied, dit leidt tot een continue aanpassing van de fysieke ruimte. Ontwikkelingen zijn nodig

⁹ <https://www.portofrotterdam.com/nl/over-het-havenbedrijf/missie-visie-en-strategie/havenvisie-rotterdam>

¹⁰ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/11/26/bijlage-1-definitieve-havennota-2020-2030>.

om bedrijven te huisvesten, om doorstroming en veiligheid van scheepvaart- en wegverkeer te behouden en te bevorderen. Bij de aanvraag zijn de benodigde documenten aangeleverd die de onderbouwing van de hiervoor genoemde belangen voor het verlenen van de ontheffing SMP Havenbedrijf Rotterdam bevestigen.

Concluderend

Gelet op het voorgaande zijn wij van oordeel dat de aan de SMP-aanvraag ten grondslag gelegde belangen voldoende zijn onderbouwd om de negatieve effecten op de SMP-soorten, die als gevolg van de uitvoering van de genoemde activiteiten, te rechtvaardigen.

Geen andere bevredigende oplossing

In het SMP wordt de verantwoordelijkheid en verplichting van het HbR om als gebiedsontwikkelaar en -beheerder rekening te houden met de aanwezige natuurwaarden in haar erfpachtgebied expliciet beschreven.

Bij ruimtelijke ingrepen wordt altijd een alternatievenafweging gemaakt ten aanzien van de voor flora en fauna meest gunstige werkwijze en planning. In het havengebied zijn in een bredere context meestal geen alternatieven voorhanden voor de activiteiten die er worden uitgevoerd, omdat dit specifieke gebied in Nederland bestemd is voor grootschalige havenactiviteiten. De werkzaamheden zijn locatie specifiek (bijvoorbeeld gebonden aan de ligging van kabels en leidingen of havenbekkens met een bepaalde gegarandeerde diepte) en kunnen niet uitgevoerd worden op een andere locatie.

De manier van werken is veelal constant over een langjarige periode, waarbij er zo duurzaam mogelijk wordt gewerkt. Vrijwel alle natuur die voorkomt in het havengebied is verschenen of gebleven binnen de dynamiek van de havenactiviteiten, de daaraan gekoppelde ruimtelijke inrichting (zoals wegen, kades, leidinginfrastructuur en bebouwing) en het daarin gevoerde bestendige beheer en onderhoud van de buitenruimte. Veel pionierssituaties in het havengebied bestaan vanwege het tijdelijk karakter van een situatie of werkzaamheid, en dat komt diverse beschermde soorten ten goede die deze dynamiek nodig hebben. In het SMP wordt beschreven dat juist de dynamiek van het havenbedrijf mogelijkheden en kansen geeft voor diverse soorten.

Ieder jaar wordt de populatie van de beschermde soorten in het havengebied in kaart gebracht in het kader van de Havenscan. Op basis van de gegevens hieruit blijkt dat, sinds de afgifte van de gebiedsgerichte ontheffing in 2013, de populaties van de beschermde soorten stabiel of toegenomen zijn.

Door toepassing van een gebiedsgericht SMP, in combinatie met onder andere de Natuurvisie, kunnen leefgebieden van soorten op duurzame wijze in stand worden gehouden. Hiermee heeft een SMP een voordeel ten opzichte van een reguliere projectgebonden werkwijze van onderzoek, maatregelen en vergunningen. Door een gebiedsgerichte aanpak kunnen soorten op het niveau van de lokale populatie beschermd worden, in plaats van uitsluitend op puntlocaties.

Beoordeling geen andere bevredigende oplossing

In het SMP en de bijbehorende EWPs worden met de vastgestelde werkwijzen en toe te passen algemene en specifieke maatregelen zoveel mogelijk negatieve effecten op de aanwezige beschermde soorten voorkomen en verminderd in het SMP-gebied. Nieuwe leefgebieden worden ingericht en populaties versterkt, waardoor voldoende leefgebied voor de soorten wordt geborgd en een ecologische plus voor verschillende beschermde soorten gerealiseerd kan worden. Het HbR werkt inmiddels al ruim tien jaar met een gebiedsgerichte aanpak en heeft de werkwijze, maatregelen en inrichting in de loop der jaren aangepast op basis van de resultaten van de lopende monitoring. Hiermee wordt geborgd dat de voorgestelde methodiek conform het SMP voor de SMP-soorten een goede, praktische en uitvoerbare werkwijze is. Gelet op de noodzaak en wijze van uitvoering zijn wij van mening dat voldoende is aangetoond dat er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is.

Samenhangende besluiten

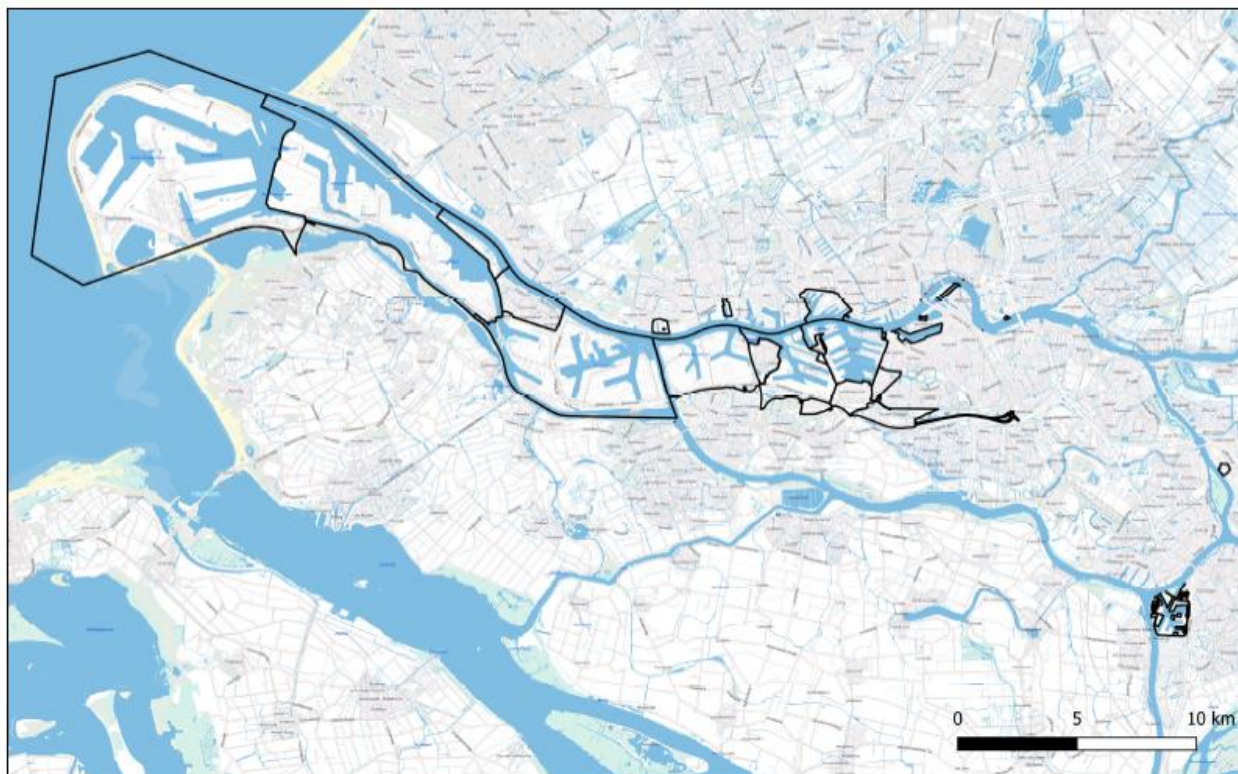
Bij deze beoordeling is uitsluitend gekeken naar mogelijke effecten op de SMP-soorten op basis van de aangeleverde informatie. Er kunnen nog andere toestemmingen nodig zijn om de voorgenomen projecten uit te kunnen voeren.

Conclusie

Op grond van het vorenstaande kan de gevraagde gebiedsgerichte ontheffing op basis van een SMP op grond van artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, en artikel 3.10, tweede lid, in samenhang met artikel 3.8, van de Wnb worden verleend. Tevens wordt ontheffing verleend op grond van artikel 3.9, tweede lid, van de Wnb.

Appendix I: Begrenzing SMP-gebied

Het is niet mogelijk om op een A4 een gedetailleerde kaart te geven vanwege de omvang van het gebied. Daarom kan de begrenzing online bekeken worden. Dit is mogelijk via [Erfpachtgrens Havenbedrijf Rotterdam 2023](#).

Appendix II: Beschrijvingen uitgevoerde soortgerichte onderzoeken

Onderzoek schubvaren en blaasvaren

Bestaande groeiplaatsen worden jaarlijks éénmaal bezocht in de optimale periode (najaar). Eenderde van het potentieel geschikte areaal op kademuren en glooiingen wordt jaarlijks onderzocht op eventuele nieuwe groeiplaatsen. De inventarisatie wordt uitgevoerd door een expert op het gebied van varens met oog voor begeleidende soorten die indicatief zijn voor een potentieel geschikte groeiplaats. Voor de schubvaren en blaasvaren zijn geen kennisdocumenten of inventarisatieprotocollen beschikbaar. De werkwijze volgt op hoofdlijn Sparrius *et al.* (2015) en is ook gebaseerd op informatie ontleend aan Andeweg (2007) en Maes & Krüse (2011).

Onderzoek groenknolorchis

De aantallen planten op de bestaande groeiplaats op de Maasvlakte worden jaarlijks geteld in juni. Tijdens dit onderzoek wordt ook de kwaliteit van de groeiplaats (waterstand, beheer, overige relevante biotische en abiotische variabelen) vastgelegd. De omgeving van de bestaande groeiplaats wordt in de bloeitijd jaarlijks eenmalig intensief verkend op uitbreiding en/of nieuwe vestiging van de soort. De inventarisatie wordt uitgevoerd door een expert op het gebied van groenknolorchis met kennis van het standplaatsmilieu, begeleidende soorten en vegetatieve stadia en bloeistadia. Voor de groenknolorchis is geen kennisdocument of inventarisatieprotocol beschikbaar. Informatie over de ecologie van de soort ten behoeve van inventarisatie is onder meer ontleend aan Kreutz & Dekker (2000) en Weeda *et al.* (1994). De inventarisatiemethode volgt richtlijnen gegeven in Dijkhuis *et al.* (2022).

Onderzoek smalle raai en glad biggenkruid

Potentieel geschikte groeiplaatsen van smalle raai beperken zich tot ballastbedden van spoorbanen en overeenkomstige kiezelgrindverhardingen, waar deze grenzen aan of zich bevinden in beheergebied van HbR. De bloeitijd beslaat met name de periode juni-augustus. Presentie van glad biggenkruid wordt jaarlijks vastgesteld in ongeveer eenderde van de buitenruimte (hoofdzakelijke wegbermen en leidingstroken op de Maasvlakte en in Europoort) en de uitgeefbare terreinen, daar waar zich potentieel geschikte groeiplaatsen bevinden. De optimale bloeitijd van glad biggenkruid is in juni-juli, die kan uitlopen tot in augustus, afhankelijk van de hoeveelheid regen.

Vanwege het voorkomen van de soorten in deels overeenkomstige milieus worden de inventarisaties van smalle raai en glad biggenkruid in vrijwel alle gevallen gecombineerd. Potentieel geschikte locaties worden in de bloeiperiode jaarlijks ten minste éénmaal gecontroleerd op presentie van de soorten. De inventarisatie wordt uitgevoerd door een expert op het gebied van smalle raai en glad biggenkruid met kennis van het standplaatsmilieu, begeleidende soorten en vegetatieve stadia en bloeistadia. Er zijn geen kennisdocumenten of inventarisatieprotocollen voor deze soorten beschikbaar. Informatie over de ecologie van de soorten ten behoeve van inventarisatie is onder meer ontleend aan Weeda *et al.* (1994). De inventarisatiemethode volgt richtlijnen gegeven in Dijkhuis *et al.* (2022).

Onderzoek roofvogels met jaarrond beschermde nest- en verblijfplaatsen (excl. slechtvalk)

Bekende territoria/vaste nestlocaties van buizerd, sperwer, havik, boomvalk, ransuil en roek worden jaarlijks ten minste tweemaal bezocht in de broedperiode van de soort om bezetting ervan vast te stellen. Dit gebeurt door aanwezigheid van zich territoriaal gedragende adulte vogels te noteren, alsmede door de exacte locaties van nesten vast te leggen. Gebruik van nesten wordt onder andere vastgesteld door het waarnemen van verse takken op het nest, aanwezigheid van een broedende vogel, of aanwezigheid van jongen. Het broedsucces (aantal uitvliegers) wordt, indien vast te stellen, genoteerd, maar dit wordt niet actief gevolgd voor ieder nest. Potentieel geschikte nieuwe locaties voor de genoemde soorten worden jaarlijks in april-juni bezocht om territoria vast te stellen of uit te sluiten. Langdurig 'lege' nestplaatsen op bekende plaatsen worden tot laat in het seizoen herhaaldelijk gecontroleerd bij twijfel over bezetting van het territorium of nestgebruik.

Er zijn kennisdocumenten voor buizerd en roek voorhanden (BIJ12, 2017). Deze worden gebruikt als richtlijn. Daarnaast zijn richtlijnen voor uitvoering van inventarisaties ontleend aan Bijlsma (1993, 2016), Hustings *et al.* (1989) en Vergeer *et al.* (2023). Voor de roofvogels waarvoor geen kennisdocument voorhanden is, wordt een werkwijze gehanteerd die in hoofdlijnen het kennisdocument voor buizerd volgt. Hierbij wordt rekening gehouden met de voor die soort afwijkende ecologie ten opzichte van de buizerd (o.a. territoriale activiteit op afwijkende momenten in het jaar). Tevens wordt bij de inventarisatie rekening gehouden met bezette nesten zonder nestsucces (=geen uitgevlogen jongen, terwijl er wel degelijk sprake was van een bezet nest, oftewel een 'vals negatieve' situatie).

Onderzoek slechtvalk

Bekende territoria van slechtvalk worden jaarlijks gemonitord (omdat dit de hoge frequentie is van de werkgroep, zie hieronder), maar aangezien de huidige broedlocaties op klantterreinen aanwezig zijn bezoekt Bureau Stadsnatuur deze niet allemaal zelf. De Werkgroep Slechtvalk Nederland bezoekt alle locaties en ringt eventuele jongen voor onderzoek. Data hiervan worden gedeeld en opgenomen in de Havenscan. Een overzicht van de bezette territoria en broedsucces is openbaar toegankelijk op de site van de Werkgroep Roofvogels Hoeksche Waard Oost¹¹.

Onderzoek zandhagedis

Met een jaarlijkse verkennende veldinventarisatie in het kader van de Havenscan wordt potentieel leefgebied van de zandhagedis doorlopend in beeld gebracht. In dat kader wordt ook gebruik gemaakt van bestaande verspreidingsgegevens, zoals bestaande inventarisaties, gegevens uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFD) en provinciale verspreidingsatlassen om voorkomen en eventueel de populatie-omvang te bepalen.

Bij de verkennende veldinventarisaties wordt gelet op:

1. de geschikte elementen ten behoeve van de habitat voor de zandhagedis;
2. of de aanwezigheid van zandhagedis in de afgelopen drie jaar is aangetoond in de directe omgeving (binnen enkele honderden meters); en
3. of een locatie voor de soort zonder barrières bereikbaar is vanuit die directe omgeving.

Er is een kennisdocument Zandhagedis voorhanden (BIJ12, 2017) en dat wordt op hoofdlijn gevolgd. De focus van de inventarisaties ligt op geschikte habitats in de Slufter en de duinen in de zeeoever van Maasvlakte 2. Alleen op de Maasvlakte 2 bevindt zich potentieel geschikt leefgebied. In de periode 2013-2022 is de soort niet in beheergebied van HbR vastgesteld, maar wel in het aangrenzende Voornes Duin.

Doel van de inventarisaties is om te bepalen waar zich (bij benadering) voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of (essentieel) functioneel leefgebied (routes of foerageergebieden) bevinden. Potentieel geschikte leefgebieden worden jaarlijks onderzocht op daadwerkelijke aan- of afwezigheid van de zandhagedis. In het SMP wordt de onderzoeksmethodiek behorende bij deze inventarisaties beschreven en zijn voorwaarden gesteld om afwezigheid van de soort vast te kunnen stellen.

Als de zandhagedis aangetroffen wordt in een gebied, wordt aangenomen dat binnen enkele honderden meters van de waarneming op alle plekken die daarvoor geschikt zijn voortplantingsplaatsen en rustplaatsen van de soort aanwezig zijn. Voor bepaling van de effecten van de voorgenomen ingreep wordt de populatiegrootte door een deskundige op het gebied van de zandhagedis bepaald op basis van de oppervlakte aan geschikt habitat en de mate van algemeenheid (bijvoorbeeld in klassen zeldzaam, algemeen, zeer algemeen) van de soort binnen dit beoordeelde gebied.

¹¹ [WR-HWo. Slechtvalken in Zuid-Holland](#)
ODH1297101

Bij ingrijpende projecten waarbij vastgesteld leefgebied wordt aangetast, zal uitgebreid populatieonderzoek uitgevoerd worden, door de verspreiding van en het aantal zandhagedissen in de diverse leeftijdsklassen (grootteklassen) in het betreffende gebied in beeld te brengen. De verdeling van de grootteklassen geeft een indicatie hoe het met de populatie gesteld is en of er regelmatig voortplantingssucces is. Met behulp van dergelijke gedetailleerde inventarisatiegegevens wordt ook in beeld gebracht of er:

1. sprake is van een gebied van dusdanige grootte en kwaliteit dat er zich op langere termijn een duurzaam levensvatbare populatie kan bevinden;
2. sprake is van een gebied waar zich een levensvatbare populatie bevindt, de duurzaamheid op langere termijn hiervan is alleen mogelijk als dit gebied in verbinding is met andere gebieden dan wel populaties; of
3. sprake is van een gebied waar zich geen duurzame populatie kan bevinden, maar dat wel deel uitmaakt van een netwerk aan gebieden, die gezamenlijk wel een op langere termijn duurzame populatie mogelijk maken.

Inzicht in de populatieontwikkeling ter plekke wordt daarnaast verkregen door gebruik te maken van tot tien à vijftien jaar oude ecologische relevante verspreidingsgegevens uit bijvoorbeeld de NDFF of inventarisatierapporten.

Onderzoek rugstreepad

De vaste natuurlijke voortplantingswateren en de compensatiepoelen die HbR in de afgelopen jaren heeft aangelegd op de Maasvlakte en in Europoort (achttien stuks), worden jaarlijks ten minste éénmaal zowel overdag als 's nachts onderzocht op presentie van de rugstreepad in de periode mei-juli. Deze inventarisaties vormen een indicatie van de talrijkheid in de nabijheid van het voortplantingswater. De potentiële landhabitats op de Maasvlakte en in Europoort wordt jaarlijks gebiedsbreed gekarteerd. Voor de onderzoeken wordt het kennisdocument Rugstreepad (BIJ12, 2017) op hoofdlijn gevolgd. Daarnaast is informatie ten behoeve van de uitvoering van de inventarisatie ontleend aan Lenders *et al.* (1993), Ottburg *et al.* (2007) en Spitzens-Van der Sluijs (2006).

De soort is in het beheergebied van HbR actief in de periode april - november, met een activiteitspiek na regen in mei-juli. Voor de Maasvlakte en Europoort geldt op voorhand de regel dat de soort overal voorkomt en iedere, al dan niet tijdelijk geschikte, habitat snel kan worden gekoloniseerd. Doel van de inventarisaties is zicht krijgen op actuele presentie in gebiedsdelen en met name het opsporen van voortplantingswateren. Deze vormen een hotspot waar zich grote aantallen rugstreepadden concentreren in meerdere ontwikkelingsstadia. Een kortere afstand tot een voortplantingswater van een uitgeefbaar terrein of buitenruimte geeft een grotere kans op vestiging indien er in de nabijheid een geschikt leefmilieu ontstaat. Inventarisatie gebeurt op de volgende manieren:

1. Monitoring van achttien betonnen paddenpoelen. In 2007 zijn ter compensatie van het verdwijnen van leefgebied als gevolg van ruimtelijke ontwikkelingen op Maasvlakte I en in Europoort achttien betonnen voortplantingspoelen en landhabitat gerealiseerd aan de Beerweg (vijftien poelen) en naast het Geuzenbos (drie poelen). Deze poelen worden jaarlijks meermaals geïnventariseerd op voortplantingsactiviteit van de soort. De poelen vormden en vormen ten opzichte van verdwenen leefgebied in de tijd van de aanleg (met name door verdwijnen van toenmalige 'crossterrein') een grote ruimtelijke overcompensatie (een 'plus') in verhouding tot het verdwenen leefgebied. Alle poelen worden sinds de aanleg gebruikt. Het onderhoud is geborgd in een beheerplan dat jaarlijks wordt geactualiseerd naar aanleiding van de bevindingen tijdens terreinbezoeken. Na aanleg van Maasvlakte 2 is overigens weer heel veel extra leefgebied ontstaan, meer dan dat er op dit moment gekoloniseerd is door rugstreepad.
2. Overige potentieel geschikte voortplantingswateren in de vorm van zaksloten en greppels worden jaarlijks overdag eenmalig bekeken op aanwezigheid van larven in de periode mei - augustus na perioden van regenval. Daarnaast wordt in juni eenmalig een ronde gedaan in de avond/nacht waarin kooractiviteit wordt geïnventariseerd en waar mogelijk adulte exemplaren worden geteld. Op basis hiervan is de ruimtelijke spreiding van de voortplantingslocaties van de soort op het terrein van HIC inzichtelijk. Hiernaast is RAVON op verzoek van het HbR een advies aan het opstellen waarin de duurzame instandhouding van rugstreepad in relatie tot ruimtelijke ingrepen voor de lange termijn voor de rugstreepad verder uitgewerkt wordt. Hierbij zal

met name ook aandacht zijn voor de meest effectieve manier van mitigeren en compenseren op basis van de populatiegrootte. In Bijlage 7 van het SMP is een rapport opgenomen waarin de huidige verspreiding, bedreigingen, maatregelen, potenties en een actieplan voor duurzame instandhouding rugstreeppad inclusief monitoring is uitgewerkt.